

EESTI MAAÜLIKOOL
Majandus- ja sotsiaalinstituut

Sandra Saar

**IDUFIRMADE PAIKNEMINE JA ASUKOHA VALIKU
KRITEERIUMID TARTU LINNAS**

**THE LOCATION OF START-UPS AND CRITERIA FOR
CHOOSING LOCATION IN THE CITY OF TARTU**

Bakalaureusetöö

Maamajandusliku ettevõtluse ja finantsjuhtimise õppekava

Juhendaja: Liis Oper, MA

Tartu 2021

LÜHIKOKKUVÕTE

Eesti Maaülikool		Bakalaureusetöö lühikokkuvõte	
Kreutzwaldi 1, Tartu 51014			
Autor: Sandra Saar		Õppekava: Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine	
Pealkiri: Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas			
Lehekülgi: 51	Jooniseid: 17	Tabeleid: 3	Lisasid: 1
Osakond / Õppetool: Majandus- ja sotsiaalinstituut ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: Majandus, ökonomeetrika, majandusteooria, majanduslikud süsteemid, majanduspoliitika S180			
Juhendaja(d): Liis Oper, MA			
Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2021			
<p>Idufirmadel on potentsiaali olla majanduslikult edukamad kui traditsioonilised ettevõtted ning nende asutamine on kasvutrendis. Seetõttu on oluline, et KOV aitaks nende arengule linnas kaasa. Üks tegur, mis võimaldaks seda teha, on teadmine, kuhu ja mille alusel idufirmade asukohad valitud on. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada idufirmade asukohad ja nende valiku kriteeriumid Tartu linnas. Empiirilise osa analüüs koosneb teisestest andmetest, mille alusel on koostatud Tartu linnas tegutsevate idufirmade üldiseloostus ja kaardistatud ettevõtted ning esmastest andmetest, mille alusel on välja selgitatud idufirmade asukoha valiku kriteeriumid. Uuringust selgus, et idufirmad on koondunud peamiselt teadus- ja uurimisasutustesse ning Tartu kesklinna piirkonda. Peamised kriteeriumid asukoha valikul on sarnased traditsioonilistele ettevõtetele ning need on seotud kontoripinna, Tartu linna poolt mõjutatavate tegurite ja KOVi panustega ettevõtluse arendamisega. Uuringus osalenud idufirma esindajad leiavad, et Tartu linn saaks ettevõtluskeskkonda parandada läbi erinevate idufirmadele suunatud ürituste korraldamise, ettevõtetega pidevas suhtluses olemise ja reklaamimise, soodustuste tegemise, rahvusvahelisele talendile panustamise ja idulinnaku loomise.</p>			
Märksõnad: asukoht, valiku kriteeriumid, idufirma, ettevõtluskeskkond			

ABSTRACT

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Bachelor's Thesis	
Author: Sandra Saar		Curriculum: Rural Entrepreneurship and Financial Management	
Title: The location of start-ups and criteria for choosing location in the City of Tartu			
Pages: 51	Figures: 17	Tables: 3	Appendixes: 1
Department / Chair: The Institute of Economics and Social Sciences			
Field of research and (CERC S) code: Economics, econometrics, economic theory, economic systems, economic policy S180			
Supervisors: Liis Oper, MA			
Place and date: Tartu 2021			
<p>Start-ups have the potential to be more financially successful than traditional businesses and their creation is on the rise. It is therefore important that the local government support their development in the city. One of the factors that would assist local government is to know where start-ups are located and what are the criteria for choosing a location. The aim of this thesis is to identify the locations of start-ups and the criteria for their selection in Tartu. The empirical part of the analysis consists of secondary data, based on which a general description of Tartu's start-ups has been compiled and the companies mapped, and primary data, based on which the criteria for the selection of start-up locations have been identified. The survey showed that start-ups are mainly concentrated in science parks, research centers and in the Tartu city center area. The main location criteria are similar to those for traditional companies and relate to office space, factors influenced by the City of Tartu and the contribution of the local government to business development. Start-up representatives suggest that the City of Tartu could improve the business environment by organizing various events for, keeping in touch with and promoting start-ups, offering incentives, investing in international talent and creating a start-up campus.</p>			
Keywords: location, selection criteria, start-up, business environment			

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. IDUFIRMADE OLEMUS NING ASUKOHA VALIKU TEGURID	7
1.1. Ettevõtte asukoha valiku kriteeriumid ettevõtluskeskkonnas.....	7
1.2. Idufirmade olemus.....	14
2. IDUFIRMADE PAIKNEMINE JA ASUKOHA VALIKU KRITEERIUMID TARTU LINNAS	20
2.1. Materjal ja metoodika.....	20
2.2. Ülevaade Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest ja nende paiknemine kaardil	21
2.3. Küsitluse „Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas“ tulemuste analüüs.....	29
KOKKUVÕTE.....	39
KASUTATUD KIRJANDUS	41
LISAD	45
Lisa 1. Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas küsimustik	46

SISSEJUHATUS

Idufirmadel on majanduse arengus üha suurenev roll töökohtade loojana ning innovatsiooni- ja ekspordiallikana. Seepärast on kohaliku omavalitsuse jaoks oluliseks ülesandeks soodsa ettevõtluskeskkonna loomine idufirmadele. Ettevõtluskeskkonna kujundamisel on oluliseks informatsiooniks, kus omavalitsuses idufirmad asuvad ning milliste kriteeriumite alusel ettevõtted asukoha valivad.

Töö eesmärk on välja selgitada idufirmade asukohad ning nende valiku kriteeriumid Tartu linnas. Eesmärgi saavutamine võimaldab kohalikul omavalitsusel saada ülevaade tegutsevatest idufirmadest ning teavet, kuidas saaks KOV soodustada idufirmade edukat arengut linnas.

Tulenevalt eesmärgist püstitatakse järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade ettevõtluskeskkonna olemusest, ettevõtte asukoha valikust kui strateegia osast ning iseloomustada idufirmasid ja tuua välja nende eripära.
2. Selgitada andmebaasi ja idufirmade kodulehekülgede põhjal ettevõtete paiknemine Tartu linnas.
3. Koostada ja läbi viia küsimustik idufirmadele, selgitamaks asukoha valiku kriteeriume ning ettevõtete soovitusi linnale ettevõtluskeskkonna parandamiseks.

Töös kasutatakse nii teisesid kui esmaseid andmeid. Teisesed andmed Tartu linnas asuvate idufirmade kohta pärinevad *Startup Estonia* ja Tartu *Startup Community* andmebaasidest ning ettevõtete täpsed aadressid idufirmade kodulehekülgedelt ja sotsiaalmeediast. Ettevõtete käibed ja töötajate arvud pärinevad e-krediidiinfo koduleheküljelt. Neid andmeid kogutakse ja analüüsitakse dokumendianalüüsi abil. Tartu linnas tegutsevad idufirmad ja eraldi suuremad ettevõtted kaardistatakse kasutades *Mapline* tarkvara. Esmased andmed kogutakse idufirmadele suunatud küsitluse käigus. Küsitluse tulemusi analüüsitakse nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt. Teoreetilise osa peamiseks allikateks on aruanded ja uuringud, bakalaureuse- ja magistritööd ning artiklid ja käsiraamatud.

Töö teoreetilises osas antakse ülevaade ettevõtte asukoha valiku otsusest ning kriteeriumitest, mis seda otsust mõjutavad, kohaliku omavalitsuse kaasabil loodud

ettevõtluskeskkonnast ning idufirmadest kui ettevõtetest, mille strateegilised otsused võivad erineda traditsiooniliste ettevõtte otsustest. Empiirilises peatükis kaardistatakse idufirmade paiknemine ja antakse ülevaade Tartu linnas asuvatest idufirmadest. Küsitluse abil selgitatakse, milliste printsiipide alusel on idufirmad asukoha valinud ning millised on nende-poolsed soovid ja soovitusel parema ettevõtluskeskkonna loomiseks Tartu linnas.

1. IDUFIRMADE OLEMUS NING ASUKOHA VALIKU TEGURID

1.1. Ettevõtte asukoha valiku kriteeriumid ettevõtluskeskkonnas

Ettevõtete asukoha teooria, mis on nii majandusteaduse kui majandusgeograafia uurimisvaldkonnaks, on majandustegevuse geograafilise asukohaga seotud teooria, millest on saanud nii majandusgeograafia, regionaalteaduse kui ruumimajanduse lahutamatu osa. (*Location theory* 2014) Teoreetikud alates von Thünenist (1842) on püüdnud mõista ning analüüsida, millist tüüpi majandustegevused asuvad konkreetsetes asukohtades ning miks need just seal asuvad. Enamik asukoha teooriaid on välja töötatud mikroökonomilisest vaatenurgast, ehk asukoha valikul lähtuvad üksikettevõtte või asutuse optimaalsuse printsiibist, mida tavaliselt määratletakse kasumi maksimeerimise või kulude minimeerimisena. (Dubé *et al.* 2016: 143) Saksa majandusteadlase A. Weber poolt loodud tööstusettevõtete asukoha teooria, võttis arvesse paljusid optimaalse asukoha leidmise ruumitegureid ja tööstusettevõtte rajamise minimaalset kulu. Tänapäeval on tööstusettevõtte asukoha valimise küsimus aktuaalne globaalse turu ning korporatsioonide jaoks. (Dixit *et al.* 2019: 76)

Majandusteaduses uuritakse ettevõtte asukoha valimise otsust ettevõtte strateegilise juhtimise raames. Ettevõtte strateegia väljatöötamine on pikaajaline protsess, mis hõlmab ka õige asukoha valikut. Õige asukoha valik on ettevõtte edu saavutamisel üks peamisi tegureid, sest sellest oleneb ettevõtte kasumi suurus ning üldine edukus. Vale asukoha valik võib kaasa tuua piiratud juurdepääsu klientidele, töötajatele, transpordile, materjalidele jne. Ettevõtte jaoks optimaalse asukoha valimist läbi ettevõtte vajaduste ja eesmärkide väljaselgitamise ning nende vajaduste ja eesmärkidega ühilduvate pakkumistega asukohtade otsimist nimetatakse asukohastrateegiaks. Üldiselt tähendab see, et ettevõtte püüab maksimeerida võimalusi, minimeerides samal ajal kulusid ja riske. (Heil 2021) Asukohastrateegia ettevõtte lühi- ja pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks hõlmab tavaliselt järgmisi tegureid: logistika, tööjõuanalüüs, tasuvusanalüüs, kogukonna hindamine, kaubandustsoonid, poliitilised riskid, valitsuse regulatsioonid, keskkonnaregulatsioonid,

maksu- ja tollipoliitika (nt maksusoodustused) ja ettevõtte tegevuseks vajaminevad ruumid. Ettevõtte asukohastrateegia peaks vastama ja olema osa üldisest ettevõtte strateegiast ning aitama saavutada eesmärke, kuhu soovitakse jõuda. (Heil 2021)

Ettevõtte asukoha valiku kriteeriumeid on palju neid saab liigitada ettevõttega seotud kriteeriumiteks ning ettevõtluskeskkonnaga seotud kriteeriumiteks. Ettevõttega seotud kriteeriumeid saab omakorda liigitada hoonega seotud ja ettevõtte tegevusega seotud kriteeriumiteks (tabel 1). Ettevõtte rajamisel otsustatakse ettevõtluseks vajalikud hooned ehitada, osta või rentida. Väiksema ettevõtte puhul on soovituslik äripind alguses rentida, et saaks võimalusel laieneda. Samuti väheneb üürimisega risk ning rentimine annab võimaluse suunata rahavood oma põhitegevusse ja ärilisse arengusse. Ise ehitatud hoone või kontor kindlustab aga laienemispiaanid. Ettevõtte otsustab tihti ehitamise kasuks, kuna turul puuduvad olemasolevad pinnad, mis arvestavad ettevõtte vajadusi. Samuti otsustavad ehitamise kasuks ettevõtted, kes on tegutsenud pikemat aega ning kellel on selge visioon, kuhu ettevõtte edasi areneb ning mida see areng endaga kaasa peaks tooma. (Hohlov- Simson 2007) Lao- või tootmishoone ostmise kasuks otsustavad tihtipeale tootmisettevõtted, kellel on stabiilne tegevusala. Samuti ostetakse ettevõtluspindu madalate kõrvalkulude pärast ning põhjusel, et ostmisega kaasnev alternatiivkulu võib osutada üürikulust väiksemaks. Lisaks annab ettevõtluspindade ostmine omanikul võimaluse ruumides remonti ja ümberehitusi teha. (Redman... 2018)

Tabel 1. Ettevõtluseks vajaliku hoone ja ettevõtlustegevusega seotud asukoha valiku kriteeriumid (Alizadeh jt 2011: 8, 9; *The importance...* 2021; Heil 2021; Driffeld, Menghinello 2010: 9, 16; *Demand...* 2021)

Ettevõtluseks vajaliku hoonega seotud tegurid	<ul style="list-style-type: none"> • ehituskulud, • rendikulud, • ruumide suurus, • ettevõtluseks vajaliku hoone olemasolu, • maa maksumus ja kättesaadavus, • maa kättesaadavus ettevõtte laiendamiseks ja arendamiseks piirkonnas, • keskkonnaalased aspektid.
Ettevõtlustegevuseks vajalikud kriteeriumid	<ul style="list-style-type: none"> • tooraine kättesaadavus, • juurdepääs tarnijatele ja edasimüüjatele, • nõudlus toote või teenuse järele, • turgude ja konkurentide lähedus, • klientide lähedus ning olemasolu, • konkurentsivõimeliste ettevõtete olemasolu piirkonnas, • ettevõtluse olukord ja ametiühingute olemasolu piirkonnas, • kogukulud, mida ettevõtte on nõus uue asukoha eest maksma.

Ettevõtte tegevusega seotud asukoha kriteeriumid on seotud tootmistegevuses tooraine kättesaadavusega ning juurdepääsuga tarnijatele ja edasimüüjatele. Toote puhul võib asukoha valikut mõjutada nõudlus toote või teenuse järele, klientide lähedus ja olemasolu ning turgude ja konkurentide lähedus. Konkurentide lähedale ettevõtte loomine võib kaasa tuua nii kasu kui ka kahju. Üheks puuduseks, mis konkurentide lähedale ettevõtte asutamine kaasa võib tuua, on see, et see võimaldab konkurentidel ettevõttel silma peal hoida ja luurata. Organisatsiooni asutamisel piirkonda, kus on ees juba liiga palju konkurente, võib klientidel tekkida olukord, kus nad ei suuda valida, mis toote või teenuse kasuks otsustada ning kokkuvõtteks ei tarbi nad kellegi toodet või teenust. Konkurentide lähedale oma ettevõtte loomine, annab klientidele võimaluse seda toodet või teenust konkurentide omaga võrrelda, mis ka toote või teenuse väiksemate puuduste korral võib kaasa tuua klientide kaotamise. Konkurentide lähedale ettevõtte loomisega võib kaasneda ka eelis. Nimelt annab see võimaluse klientidel valida, kelle tooteid või teenuseid tarbida soovitakse. Kliendid ei ole tihti peale lojaalsed ühele ettevõttele ning neile meeldib kallimaid tooteid ostes ka teiste ettevõtete kaubavaliku ning hindadega tutvuda, mistõttu tugeva konkurenti lähedale oma ettevõtte rajamine toob osad konkurentide kliendid üle. (Thorne 2020)

Valikut mõjutab ka kogukulud, mida ettevõtte on nõus uue asukoha eest maksma. Kogukulud hõlmavad jaotus-, maa-, tööjõu-, maksu-, kommunaal-, ehitus- ning halduskulusid. (Heil 2021) Samuti tuleb arvesse võtta ka ebaselgemaid kulusid, näiteks transpordikulusid, mis on mõjutatud tarbija ja tooraine paiknemisest ja kaugusest teineteisest. (Scott 1986: 223) Ettevõtted võivad asukoha valikul hakata juhinduma kulude vähendamisest, mistõttu valivad nad asukoha, mis on peamiste klientide või tarnijate lähedal (Christensen, Drejer 2005: 807). Infotehnoloogilised ja innovaatilised ettevõtted vajavad nii füüsilist infrastruktuuri kui ka infovõrgustikku. Füüsiline infrastruktuur on seotud transpordikuludega. Mida pikem on distantis inimeste ning kaupade liigutamisel, seda suuremad on transpordikulud. Kusjuures transpordikulud kasvavad tavaliselt proportsionaalselt läbitud vahemaaga (Dieperink, Nijkamp 1987: 67) Samuti tuleb ettevõttel arvesse võtta, et organisatsiooni jaoks toob asukoha valik kaasa kõrge põhikapitali kulumi ning ajakulu (Bhat jt 2014: 462). Lisaks peavad ettevõtted kaaluma, milliseid tarnijaid nad oma asukoha lähedale vajavad, sest tarnijate läheduses viibimine võib ettevõttel aidata vähendada tootmiskulusid. (Heil 2021) Oluline on uurida ka nõudlust toote või teenuse järele teatud piirkonnas, kuna nõudlusest oleneb ka ettevõtte müügitulu (*Demand...* 2021).

Ettevõtluskeskkond on keskkond, kus ettevõtja tegutseb (Ettevõtlus-... 2017). Samuti võib ettevõtluskeskkonda defineerida kui üksikisikute, üksuste ja muude tegurite kogumit, mis võivad mõjutada organisatsiooni tegevust, kasumlikkust, kasvu ja isegi ellujäämist (*Business...* 2021). Majanduspoliitika mõjusuunad ettevõtluskeskkonna kujunemisel on alljärgnevad (Raudjärv 2003: 148-150):

1. Korrapoliitilised tegurid, mille alla kuulub näiteks omandipoliitika. Omandivormid nagu eraomand, munitsipaalomand ja riigiomand mõjutavad ettevõtluskeskkonda, kuna iga omandivorm toob kaasa erinevad võimalused, tingimused ning eesmärgid ettevõtluse arendamisel.
2. Struktuurpoliitilised tegurid, mille alla kuulub regionaal- ja kohalik omavalitsuspoliitika, mis peavad kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil olema toeks ettevõtlust võimaldavate tingimuste loomisel ja realiseerimisel. Samuti peab olema hea infrastruktuuripoliitika tagamaks vajalikud teedevõrgud ja transpordikorralduse, sidesüsteemid, kommunikatsioonid ning erinevate energialiikide varustatuse ettevõtluse arenguks. Lisaks tuleb arvestada ka töötajate arengu ja heaolu kindlustamisega läbi mitmekülgse koolitussüsteemi, tervishoiu, teeninduse-kaubanduse ja kultuuriasutuste olemasoluga. Teadus- ja innovatsioonipoliitika arendamine on oluline ettevõtluskliima kujundamisel, sest läbi teaduse ja tehnika uusimate saavutuste rakendamise tekivad soodsamad võimalused parema ja konkurentsivõimelisema toodangu valmistamiseks. Samuti on oluline hariduspoliitika edendamine tagamaks ettevõtetele vajaliku kvalifikatsiooniga tööjõu.
3. Protsessipoliitika tegurid on eelarve- ja fiskaalpoliitika, rahapoliitika, sissetulekute poliitika ja välismajandusliku tasakaalu poliitika. Ettevõtlusega tegelemine annab riigieelarvesse maksude näol suurt tulu, mis on riigi arengu alus. Sissetulekute poliitika mõjutab miinimumpalga suurust, tulumaksuvabastuse suurust ning erinevaid toetusi sihtgruppidele. Välismajanduse tasakaalu poliitika hõlmab ekspordi ja impordi vahekorda, mis on ettevõtluse arengut iseloomustavad näitajad.

Ettevõtluskeskkonnaga seotud asukoha valiku kriteeriume võib liigitada riigi ja kohaliku omavalitsuse poolt mõjutatavateks, äriteenuste kättesaadavusega ning tööjõuga seotud teguriteks (tabel 2, lk 11). Riigi ja kohaliku omavalitsuse poolt otseselt või kaudselt mõjutatavad tegurid asukoha valiku puhul on ettevõtluskeskkonna arendamiseks loodud

stiimulid (nt toetused), maksud ja maksumäärad, riigi riskitase, innovatsioonipoliitika, infrastruktuuri olemasolu ja juurdepääs transpordivõrkudele. Väga oluliselt mõjutab asukoha valikut ka haridussüsteem ja hariduse kättesaadavus ning ülikoolide ja teadusuuringute keskuse olemasolu, aga ka piirkonna üldine maine ja turvalisus ning tervishoiu puhul arsti ja tervisekeskuste olemasolu.

Tabel 2. Ettevõtluskeskkonnaga seotud asukoha valiku kriteeriumid (Alizadeh jt 2011: 8, 9; *The importance...* 2021; Heil 2021; Driffeld, Menghinello 2010: 9, 16; *Demand...* 2021)

Riigi ja kohaliku omavalitsuse poolt mõjutatavad tegurid	<ul style="list-style-type: none"> • riigi ja kohaliku omavalituse stiimulid (nt toetused), • maksud ja maksumäärad, • riigi riskitase, innovatsioonipoliitika, • juurdepääs transpordivõrkudele, • infrastruktuuri olemasolu, • piirkonna maine ja turvalisus, • hariduse kättesaadavus ja haridussüsteem, • ülikoolide ja teadusuuringute keskuse kättesaadavus, • arsti ja tervisekeskuste olemasolu.
Äriteenuste kättesaadavusega seotud tegurid	<ul style="list-style-type: none"> • arvutivõrkude kättesaadavus, • investorite olemasolu ja finantseerimisvõimalused, • riskikapitali olemasolu, • pangateenuste kättesaadavus ning muud äriteenused.
Töõjõuga seotud tegurid	<ul style="list-style-type: none"> • rahvaarv või elanike arv piirkonnas, • kvalifitseeritud, kvalifitseerimata, tehnilise kui ka juhtivtöõjõu kättesaadavus, • tööjõukulud, • tööviljakus.

Töõjõuga seotud tegurid ettevõtte asukoha valikul on rahvaarv või elanike arv piirkonnas, nii kvalifitseeritud, kvalifitseerimata, tehnilise kui ka juhtivtöõjõu kättesaadavus, tööviljakus ning tööjõukulud. Asukoha valikul on nii teenuse kui toote puhul oluline uurida, kui palju on elanike selles piirkonnas, et tagada piisav arv potentsiaalseid kliente või piisav arv kvalifitseeritud töötajaid (Heil 2021). Samuti on oluline välja uurida, kas piirkonnas on piisavalt palju neid, kes on nõus töötama väljapakutud palga eest (*The importance...* 2021). Töõjõu olemasolu on asukohavalikul oluline, kuid mõju on vastastikune, mis tähendab, et ka töötajad liiguvad töökohtade olemasoluga piirkondadesse (Haidak 2015: 18).

Äriteenuste kättesaadavusega seotud tegurid ettevõtte asukoha valikul on arvutivõrkude kättesaadavus, investorite olemasolu ja finantseerimisvõimalused, riskikapitali olemasolu, pangateenuste kättesaadavus ning muud äriteenused.

Ettevõtte asukoha valikuga on seotud ka heaolutegurid, milleks on elukvaliteet piirkonnas, elamiskulud ja eluaseme olemasolu, kommunaalteenuste olemasolu, tugiteenuste (nt koolituste, spetsialisti nõustamise, mentorlusprogrammide) olemasolu, parkimisvõimalused ning endise asukoha lähedus juhul, kui ettevõtte vahetab asukohta. Asukoha valimisel on oluline läbi mõelda, kas see on klientidele mugav ning kergesti ligipääsetav (*The importance...* 2021). Ligipääsetavuse all on mõeldud nii häid parkimisvõimalusi ettevõtte lähedal kui ka ratastooliga ligipääsemist, kui seda peetakse vajalikuks. (*Factors...* 2021)

Oluliseks teguriks asukoha valikul peetakse ka sotsiaalse võrgustiku olemasolu ning kohalikku suhtlust. Kohaliku suhtluse ning selle käigus kogutud teadmiste kaudu kujundab ettevõtte oma teadmistebaasi, mis on eelduseks väljaspool piirkonda arendatud uute teadmiste omandamisel. Sotsiaalsed suhted mängivad suurt rolli ettevõtete loomiseks vajalike ressursside mobiliseerimisel ja uute võimaluste avastamisel. Seetõttu on inimressursside ja sotsiaalse kapitali olemasolu väga oluline. Samuti on oluline, et piirkond, kuhu soovitakse ettevõtte rajada, on atraktiivne inimeste jaoks, sest mitte ainult ettevõtte ei meelita tööjõudu teatud piirkondadesse, vaid ka ümbritsev keskkond. (Christensen, Drejer 2005: 808-809)

Ettevõtluskeskkonna loomisel on nii riigil kui ka kohalikul omavalitsusel suur roll. Kohalikud omavalitsused saavad ettevõtluskeskkonda paremaks muuta läbi ettevõtluse toetamise, elukestva õppe edendamise, teadus- ja arendustegevuste võimaluste loomise, kvaliteetsete avalike teenuste pakkumise, kohaliku majanduse moderniseerimise soodustamise ning ajakohase taristu ning inimeste ja kaupade hea liikuvuse tagamise. Ettevõtluse arendamiseks soodsate tingimuste loomiseks on oluline ka linnaarendus ja maakasutus. (Noorkõiv jt 2020: 5) Riik panustab ettevõtluskeskkonna parandamisse peamiselt läbi toetuste. 2021. aastal püüab riik ettevõtluskeskkonda parandada läbi piirkondade konkurentsivõime tugevdamise toetuse, mis on mõeldud majandusaktiivsuse, sealhulgas tööhõive ja ettevõtlusaktiivsuse kasvatamise jaoks väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkondi. Muu hulgas panustab riik ettevõtluskeskkonna parandamisse läbi maakondlike arenduskeskuste nõustamise, starditoetuse andmise alustavatele ettevõtjatele, maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetme ning läbi piirkondlike algatuste, mis on mõeldud tööhõive ja ettevõtluse edendamiseks. (Ettevõtluskeskkond 2021)

Kohalikel omavalitsustel puuduvad seadusest tulenevad kohustused tegelemaks ettevõtluse edendamiseks. Seega see, kui palju on nõus KOV ettevõtluskeskkonda panustama, oleneb igast kohalikust omavalitsusest endast. Samas mõjutab kohalik omavalitsus piirkondlikku ettevõtluskeskkonda pea igal otsusel, mida ta ülesannete täitmise käigus teeb. Iga kohalik omavalitsus otsustab, mis lisahüvesid nad on nõus ettevõtjale pakkuma. Ettevõtjatele pakutav võib hõlmata näiteks abistamist tegutsemiskohtade ja tööjõu vahendamisel, regulaarseid kohtumisi ettevõtjatega, nende tunnustamist ning kaasamist otsustusprotsessidesse jne. (Kohalike omavalitsuste... 2020: 8) Kohalikel omavalitsustel on üha suurem roll avalike teenuste pakkumisel ning ettevõtluse arendamiseks vajaliku avaliku infrastruktuuri parandamisel (*The Challenge...* 2015: 14). Ettevõtluskeskkonna parandamise seisukohast on kvaliteetse infrastruktuuri loomine väga oluline. Arenenud infrastruktuur aitab tõsta ettevõtete tootlikkust ning rahvusvahelist konkurentsivõimet. Samuti aitab see kaasa välisinvesteeringute tulekule riiki, lühendab kaupade transpordiaega, kiirendab ning hõlbustab sidet ja tagab häireteta energiavarustatuse. (Eesti rahvusvaheline... 2018: 4)

Kohaliku omavalitsuse jaoks on oluline ettevõtluse areng ning sellele kaasa aitamine piirkonnas. Võttes arvesse piirkonna eripärasid, traditsioone ja geograafilist asukohta, saab kohalik omavalitsus ettevõtjate huve meeles pidades koostada erinevaid arengudokumente. Selleks aga tuleb kohalikul omavalitsusel läbi mõelda erinevad linna planeeringud, arendada infrastruktuuri jne. (Siimussaar 2009: 16) Kogu elukeskkonna parandamiseks peab kohalik omavalitsus võtma peamiseks prioriteediks väikeettevõtluse arendamise oma territooriumil, kuna just see tagab tuluallikana piisava arengu ning kasvatab töökohtade arvu. Kohaliku omavalitsuse jaoks on isegi üksi töötav ettevõtja kasumlikum kui töötu, kuna see ettevõtja annab võimaluse toimetulekutoetuste pealt kokku hoida. Samuti on väikeettevõtlus ebaõnnestumise seisukohast eelistatum, kuna see selle kadumine ei avalda piirkonnale nii suurt mõju, kui suurettevõtte pankrott. (Schultz 2003: 556)

Eesti ettevõtluskeskkond on ettevõtjasõbralik, kuid arenemisruumi on saamaks suurepäraseks. Nimelt sisaldab Eesti maksusüsteem ettevõtluse vaatepunktist positiivseid omadusi. Samuti on olemas tugistruktuur ettevõtluse toetamiseks. Nõrkused, mis Eesti ettevõtluskeskkonda iseloomustavad ning milles saaks areneda, on ambitsioonikus tootearenduses ning liikumises välisturgudele, ettevõtjate omavaheline koostöö eksporditurgudel ning vajalike teadmiste ja oskustega töötajate puudus, mis on tingitud hariduse sisu mittevastavusest tööturul nõutavale. (Eesti ettevõtluse... 2013)

Ettevõtluskeskkonda saab paremaks muuta läbi linna planeerimise. Linna planeerimise läbi saab hoogustada ja suunata ettevõtluse ruumilist arengut. Selleks on oluline välja selgitada ettevõtete asukohavaliku kriteeriumeid, ruumivajadus ning -tingimused. (Tartu linna 2017: 4)

Ettevõttele õige asukoha valik on väga oluline otsus – see on osaks ettevõtte strateegia väljatöötamisel ning kriteeriume, mille alusel asukoha valik teha, võib liigitada ettevõttega seotud ja ettevõtluskeskkonnaga seotud kriteeriumiteks. See, milliste asukoha valiku kriteeriumitega tuleb ettevõtjal arvestada, sõltub ettevõtte liigist, tegevusharust, arengueesmärkidest jmt.

1.2. Idufirmade olemus

Idufirma on uuendusliku ja turgu muutva ärimudeliga alustav ettevõtte, asutus või organisatsioon. Seda iseloomustab suur kasvupotentsiaal ning sageli juba algfaasis äritegevuse suunamine globaalsele turule. (Vavulski 2016) Idufirma alles otsib skaleeritavat, korratavat ja kasumlikku ärimudelit (Blank, Dorf 2020: 6). Eestis tegutsevad idufirmad peamiselt infotehnoloogia valdkonnas, mujal maailmas ka näiteks elektroonika, meditsiinitehnoloogia ning ravimite alal. (Alver 2018)

Idufirma sarnaneb traditsioonilise ettevõttega selle poolest, et mõlemal juhul on ettevõtjal vabadus valida endale meeskond, tegevusvaldkond jne (Vavulski 2016), kuid varasemates uuringutes tuuakse traditsiooniliste ettevõtete ja idufirmade vahel välja mitmeid erinevusi, mida iseloomustab juba ettevõtluse alustamise ja äritegevusega seonduv mõtteviis. Alustavad traditsioonilised ettevõtted kujundavad oma tegevuse sarnases valdkonnas tegutsevate ettevõtete järgi ning võtavad nende tegevuse eeskujuks, idufirmad seevastu loovad midagi uut, mistõttu pole neil eeskujuks kedagi võtta ning arendusprotsessis õpivad nad tegevuse käigus, juhitud kogutud tagasisidel ning kogemustel. Kui traditsiooniliste ettevõtete ärimudel, äriplaan ja finantsproгноosid on üsna täpsed, sest turg, kliendid ja konkurendid on teada, siis idufirmade finantsproгноosid on koostatud tuginedes oletustele, kuna turule tullakse uudse toote, teenuse või mõne muu komponendiga. Samuti iseloomustab idufirmasid, see et nad alles otsivad ärimudelit ning see võib aja jooksul muutuda ning turunduses õpitakse tegevuse käigus, testitakse, püstitatakse hüpoteese ning valideeritakse. Seetõttu on ka turundamine ning turustuskanalite leidmine kergem. Ettevõtlusega

alustamisel või ettevõtte laiendamisel saavad traditsioonilised ettevõtted rahastust erinevate toetuste, säästude ning laenude näol. Idufirmad otsivad rahastust ja ka nõuandeid investoritelt (ingelinvestoritelt, riskikapitalifondidest) ning rahastamine toimub etapiviisiliselt. (Mis on... ref Aavisto 2014: 7; EAS... 2017 ref Vainokivi 2019: 13; Intervjuu... 2020; Alver 2018; Landau 2021)

Traditsiooniliste ja iduettevõtete erinevused puudutavat ka pakutavat toodet või teenust, turgu, turundust, ettevõtte alustamist, kasvu ning äritegevuse lõpetamist. (tabel 3). Traditsioonilise ettevõtte puhul luuakse toode või teenus, kui tuntakse isikliku kogemuse kaudu millegi puudust või vajadust millegi järele turul. Idufirmade puhul on loodav toode, teenus, nõudlus või mingi muu komponent rahuldatud uudsel moel. Samuti pakutakse läbi toote või teenuse lahendust mingile probleemile. Traditsioonilise ettevõtte puhul on turg kitsas, tavaliselt suunatud konkreetsele segmendile mingis piirkonnas. Idufirma puhul on turg tavaliselt globaalne, sest idufirmad on tihti tehnoloogiaettevõtted, kus saab hõlpsasti tarbijateni jõuda üle maailma.

Tabel 3. Traditsioonilise ettevõtte ja idufirma erinevused (Mis on... ref Aavisto 2014: 7; EAS... 2017 ref Vainokivi 2019: 13; Intervjuu... 2020; Alver 2018; Landau 2021)

Indikaator	Traditsiooniline ettevõte	Idufirma
Toode või teenus	toode või teenus luuakse isiklikul kogemusel ja puudusel millegi järele	innovaatiline toode, teenus või nõudlus jne mida rahuldatakse uudsel moel, pakutakse lahendus mõnele probleemile
Turg	kitsas	tavapärasest laiem - globaalne
Turundus	turg, kliendid, konkurendid ja väärtuspakkumine enamasti selged	turg, kliendid, konkurendid ja väärtuspakkumine ebaselge, testitakse pidevalt elemente, püstitatakse hüpoteese ja valideeritakse
Kasv	kasv on stabiilne	kasv on kiire, agressiivne
Lõpetamine	ettevõtte loomisel ei pea mõtlema võimalikule väljumise strateegiale, sest ettevõtte tulevik on täielikult omaniku kätes	Lahkumisel peab investoritele nende osa tagasi maksma, seetõttu on juba idufirma loomisel vaja mõelda väljumise strateegiale

Traditsiooniliste ettevõtete kasv on stabiilne, kuid idufirmade puhul pannakse rõhku kiirele ning agressiivsele kasvule. Traditsioonilise ettevõtte puhul on ettevõtte tulevik täielikult omaniku või omanike kätes, mistõttu ei ole vaja potentsiaalse ettevõtte lõpetamise peale loomise ajal mõelda. Idufirma peab juba loomisel lõpetamise strateegia välja mõtlema, sest nad peavad lõpetades investoritele nende osa tagama.

Steve Blank on idufirmad tüüpide järgi jaganud kuueks (Blank 2011):

1. Elustiilil põhinevateks idufirmadeks (*lifestyle startups*), mis on loodud selleks, et oma hobidega tegeleda. Nende idufirmade asutajad elavad elu, mida armastavad, töötavad ainult enda jaoks. Siia alla kuuluvad näiteks erinevad koolitajad, kes juhendavad teisi endale huvi pakkual alal ning saadud tasu eest saavad nad omakorda enda hobisid finantseerida.
2. Väikesteks idufirmadeks (*small business startups*), mis on loodud eesmärgiga teenida piisavalt elatist, et „ära elada“. Enamus idufirmasid on väiksed ettevõtted ning paljud sellised idufirmad on vaevu kasumlikud. Ainuke kapital nende puhul on nende enda säästud ning panga- ja teised ettevõtetele mõeldud laenud. Need idufirmad on kasulikud, sest pakuvad kohalikele tööd.
3. Skaleeritavateks idufirmadeks (*scalable startups*), mis on traditsiooniliselt suure kasvupotentsiaaliga tehnoloogiaettevõtted, kus algusest peale asutajad usuvad, et nende visioon võib maailma muuta. Samuti on need idufirmad kiiresti laienevad ning suure käibega. Need moodustavad küll väikse osa kõigist idufirmadest, kuid suure tootluse tõttu meelitavad need kogu riskikapitali.
4. Ostetavateks idufirmadeks (*buyable startups*), mis on tavaliselt veebi ja mobiilirakenduste valdkonnas tegutsevad idufirmad, mis on asutatud müümiseks suurematele ettevõtetele. Nende eesmärk pole ehitada miljardi dollari suurust äri, vaid müüa suurematele ettevõtetele 5-50 miljoni dollari eest.
5. Suurteks idufirmadeks (*large company startups*), mis on idufirmad, millel on piiratud arv elutsükleid ning viimase kümnendi jooksul on need tsüklid järjest lühemaks muutunud. Paljud sellised idufirmad kasvavad pakudes uusi tooteid, mis on seotud nende põhitoote või teenusega. Selline tegevus on tuntud ka kui jätkusuutlik innovatsioon (*sustaining innovation*). Muutused klientide soovides, uued tehnoloogiad, seadusandlus, uued konkurendid jne võivad tekitada survet suurematel ettevõtetel, mille tulemusel nad tulevad turule täiesti uudsete toodetega, mis võib aga väiksemate ettevõtete tegevust pärssida. Sellist tegevust nimetatakse ka häirivaks innovatsiooniks (*disruptive innovation*).
6. Sotsiaalseteks idufirmadeks (*social startups*), mille jaoks on oluline muuta maailm paremaks. Otsitakse lahendusi ühiskondlikele ja keskkondlikele probleemidele üle maailma. Nende jaoks ei ole nii oluline võtta turuosa või luua asutajatele rikkust. Sotsiaalsed idufirmad võivad olla ka mittetulundusühingud.

Kõik need kuus väga erinevat idufirmad vajavad väga erinevaid ökosüsteeme, ainulaadseid õppevahendeid, majanduslikke stiimuleid (nt maksusoodustusi) ja riski kapitali (Blank 2011).

Kui idufirma on leidnud vastused küsimustele: mis on toode, kes on klient ja milline on ärimudel, peaks idufirmast saama traditsiooniline ettevõte. Paljud idufirmad aga sellest tiitlist loobuda ei soovi. Põhjuseks võib olla idufirmadele omase mentaliteedi ja organisatsioonikultuuri säilitamine. Idufirmadele on omane luua töötajatele uusi võimalusi ja väljakutseid, et end proovile panna ning olla pidevas liikumises ja arengus. Idufirma tiitlist ei soovita loobuda ka seetõttu, et nii ettevõtte kui ka selle töötajad identifitseerivad end selle kaudu. (Vavulski 2016)

Lisaks heale ideele on idufirmade puhul õige asukoha valik oluline edukuse tegur. Idufirmad saavad enamjaolt rahastust investoritelt. Seetõttu on oluline valida ettevõtte asukohaks selline piirkond, kus konkreetse idee jaoks ka investoreid leidub. Hea idee vales asukohas ei too kaasa vajalikku rahastust ega ekspertide nõuandeid konkreetses valdkonnas. Need aga võivad olla vajalikud idufirma ellujäämiseks. (Zwilling 2013)

Valitsusel, eraettevõtetel ja ülikoolidel on oluline roll piirkondliku majanduse ja idufirmade arengus ning klastrite kasvus. Kusjuures nii valitsus, eraettevõtted kui ka ülikoolid teevad küll koostööd, kuid samal ajal ka konkureerivad omavahel. Porteri (1998) sõnul nimetatakse klastriks spetsiifilist kohta, kuhu erinevad ettevõtted kogunevad. Klastrite moodustamise peamiseks eesmärgideks on ettevõtetel omavaheliste suhete parandamine ning teineteisele kasulik koostöö. Klastris asuvatel ettevõtetel on tänu informatsioonile, mis on ainult klatri sees kättesaadav, eelis. Samuti saavad nad kiiresti märgata tarbijate eelistusi. Teooriate põhjal, mis käsitlevad klastrite omadusi ja tegureid idufirmade edukuse jaoks, on täheldatud, et eraettevõtetel, ülikoolidel ja valitsusel on piirkondliku innovatsiooni ja klastrite kasvu võtmetegurid. Varasemalt arvati, et ülikoolide roll on klastrite arengus peamine tegur, kuid praegu peetakse oluliseks kolme osaleja (valitsuse, eraettevõtetel ja ülikoolide) vahelist koostööd ja tasakaalu. Teoorias mängib tasakaalustatud suhtlus ülikoolide, eraettevõtetel ja valitsusega olulist rolli idufirmade edukuses, kuid reaalsuses on klatri ettevõtetel suhtlus erinev sõltuvalt klatri eesmärgist. Kuigi klatri kõige ideaalsem vorm on kõigi kolme osapoole harmoonia, on võimatu, et kõik kolm osalejat saaksid ühes geograafilises asukohas võrdselt hästi hakkama. Tegelikuses võib mõnes klatri olla valitsuse poliitika võimsam, eraettevõtetel mõju suurem jne. IKT idufirmad jagati uuringus

vastavalt geograafilisele asukohale kolme klastrisse (valitsuse juhitud, erasektori juhitud ja ülikoolide juhitud) ning jõuti järeldusele, et valitsuse juhitud klastrid on kõige edukamad. Seega suurendades valitsuse toetusi ning luues uusi töökohti suureneks idufirmade tulemuslikkus veelgi. Klastrites on olulised ka keskkondlik taust, milles klaster moodustatakse, iga klatri organisatsioonilise struktuuri paindlikkus või ülikoolide poolt juhitud klastrites rahastamise lihtsus. (Chung jt 2021: 2, 9)

Eesti idufirmade ökosüsteem on üks väiksemaid ja põnevamaid maailmas. Selle üks näitaja on suur tehnoloogiliste idufirmade hulk Eestis. Tehnoloogiliste idufirmade teket toetab ka valitsus, kes on tehnoloogiaga kursis, suunatud globaalsele mõtteviisile ja võimeline kaasama ettevõtteid e-keskkonna kaudu. Samuti on Eestis ainulaadne e-residentsuse programm, mis võimaldab ka mujal maailmas luua ettevõtteid Eesti seaduse alusel. Selleks, et meelitada rahvusvahelisi talente Eestisse väljas poolt Euroopa Liitu on Eestis loodud idufirmade viisa programm. Eesti idufirmad ei küüni tipp idufirmade hulka maailmas, kuid varases faasis rahastuse saamise, tugevate ülemaailmsete kontaktide, madalate kulude, kõrge kvaliteedi ja andekate inseneride tõttu on Eesti ökosüsteem tõusuteel. (*Global...* 2017: 103)

Idufirma asukohastrateegia üldiselt ei erine teiste ettevõtete asukohastrateegiast, vaid sarnaneb alustava ettevõttega. Idufirmale esimese asukoha valimine on vaid keerulisem, kuna puudub varasem kogemus ning täpne ettekujutus, kuhu soovitakse ettevõttega jõuda. Samuti võivad puududa vajalikud ressursid. Kõik eelpool nimetatud asukohastrateegia tegurid ettevõtte lühi- ja pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks on ka idufirmade puhul samad. Lisaks võib välja tuua, et alustava ettevõtte puhul on targem valida ettevõtte asukoht klientide lähedale, kuna tavaliselt ei läbita pikki vahemaid, et uusi tooteid või teenuseid tarbida. Idufirmade puhul saab välja tuua ka kontori või mõne muu ruumi jagamise mõne teise ettevõttega, kuna alustaval ettevõttel on vahendeid vähe. Samuti võib kulude kokkuhoiu eesmärgil üles seada virtuaalse või mobiilse kontori. (*Expansion...* 2021) Idufirmad koonduvad tihti teadusparkidesse, mistõttu määrab teadusparki asukoht ka idufirma asukoha. Üheks põhjuseks, miks idufirmad teadusparkidesse koonduvad on see, et läbi teadusparki saavad idufirmad tulevaste äripartnerite kontakte, kelleks võivad olla näiteks tarnijad ja rahastajad. Tihtipeale on need kontaktid aga seotud teiste ülikoolide või teadusasutustega. (Järvelin, Koskela 2004: 11)

Idufirmade asukoha valiku uurimisel tuleb arvestada, et need ettevõtted erinevad mitme tunnuse poolest traditsioonilistest ettevõtetest. Neid iseloomustab kiire areng ja kasv ning

juba ettevõtluse algfaasis püüid pääseda globaalsele turule. Eesti idufirmad on andnud olulise panuse riigi majanduselu arendamisel, seepärast on iga omavalitsuse ülesandeks luua soodne kliima innovaatiliste iduettevõtete sünniks ja arenguks, aga selleks tuleb ka teada, millised idufirmad omavalitsuses tegutsevad, milliste kriteeriumite alusel on need ettevõtted asukoha valinud ja mida peavad ettevõtted tähtsaks ettevõtluskeskkonna arengul konkreetses omavalitsuses.

2. IDUFIRMADE PAIKNEMINE JA ASUKOHA VALIKU KRITERIUMID TARTU LINNAS

2.1. Materjal ja metoodika

Idufirmadel on üha suurenev roll rahvamajanduses, seepärast on iga kohaliku omavalitsuse ülesandeks soodustada hea ettevõtluskeskkonna loomisega idufirmade arengut just oma valitsemisalas. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida, millised on peamised kriteeriumid, mille alusel ettevõtjad on asukoha valinud Tartu linna. Eesmärgi saavutamine võimaldab ka hinnata, kuidas kohalik omavalitsus saab idufirmade esindajate hinnangul edendada ettevõtete arengut.

Uurimisülesannete täitmisel kogutakse nii teisesed kui esmaseid andmeid. Teisesed andmed Tartu linnas asuvate idufirmade, nende asukoha, asutamisaasta, tegevusharu, töötajate arvu ja majandusnäitajatest käibe kohta pärinevad *Startup Estonia* ja Tartu *Startup Community* andmebaasidest ning e-krediidiinfost. Andmete koondamiseks ja töötlemiseks kasutatakse programmi MS Excel. Kvantitatiivse analüüsi eesmärk on iseloomustada Tartus tegutsevaid idufirmasid ning anda sisend järgnevatele uurimisetappidele.

Idufirmade kaardistamisel kasutatakse ettevõtete kodulehekülgedel olevaid asukoha andmeid ja nende andmete põhjal koostatakse interaktiivne kaart *Mapline* tarkvara abil. Kaardid luuakse eraldi kõikide idufirmade ja suuremate ettevõtete kohta. Selle uurimisetapi eesmärk on välja tuua konkreetsed piirkonnad Tartus, kus idufirmad paiknevad ning milliste asutuste ja hoonetega need seotud on.

Idufirmade esindajatele suunatud küsitluseks formuleeritakse konkreetsed uurimisküsimused, millele kogutavad andmed võimaldavad vastata. Küsitluses uuritakse, kus Tartus täpsemalt idufirmad paiknevad, mille alusel asukoht on valitud, kuidas Tartu linna töö- ja elukeskkonnana hinnatakse ning millised asukohta mõjutavad kriteeriumid vajavad ettevõtjate arvamusel suurimat tähelepanu. Uurimisküsimuste alusel jaotatakse küsitlus kaheks suuremaks teemaplokiks, esimeses plokis tuuakse välja ettevõtte üldiseloomustus ning olulised kriteeriumid praeguse asukoha valikul; teises plokis uuritakse,

millised on ettevõtja hinnangul idufirma arenguks olulised kriteeriumid ning selgitatakse, kuidas saaks Tartu linn ettevõtluskeskkonna idufirmade jaoks paremaks muuta.

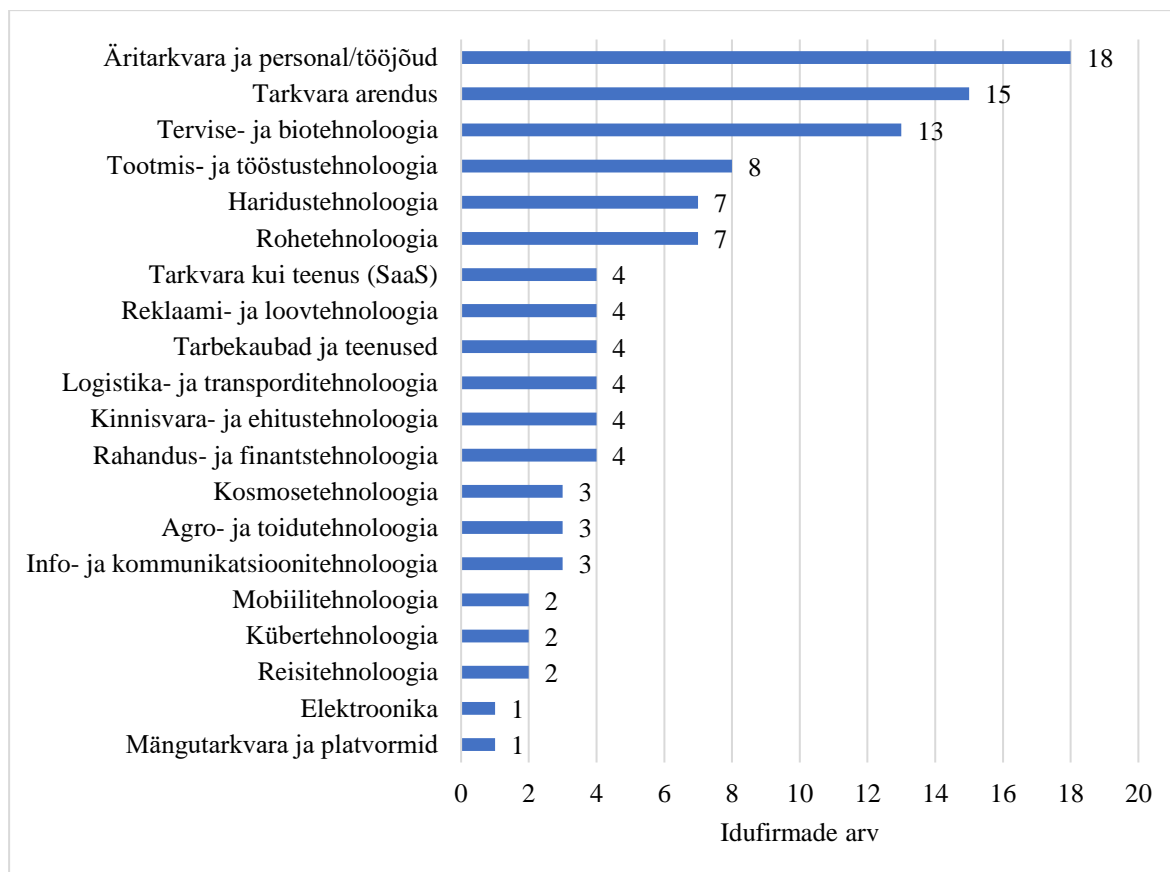
Küsitluse esialgne valim on andmebaaside alusel 139 ettevõtet, kellele saadetakse veebiküsitluse tutvustus ja küsitluskeskkonna link, kus vastaja saab küsimustikule vastata. Idufirmade meiliaadressid võetakse ettevõtete kodulehekülgedelt või sotsiaalmeediast. Küsitlus koostatakse Google Drive keskkonnas ning Tartu *Startup Community* esindaja soovitusel nii eesti- kui ingliskeelsena. Küsitlus saadetakse välja 4. mail ja hoitakse avatuna 12. maini.

Küsitlus (lisa 1) koosneb 19-st nii avatud kui suletud vastusvariantidega vabatahtlikust küsimustest ning see sisaldas ka viite Likerti-skaalaga küsimust, mis annavad ettevõtjate hinnangu ettevõtte asukoha valiku ning ettevõtluskeskkonna kriteeriumite olulisuse kohta. Küsitluse tulemusi analüüsitakse kvantitatiivselt programmi MS Excel abil. Küsitluse eesmärk on selgitada, millised teoreetilises osas väljatoodud asukoha valiku kriteeriumid on ka idufirmade asukoha valikul olulised, kuidas ettevõtjad hindavad Tartu ettevõtluskeskkonda ning kuidas nende arvamuse kohaselt kohalik omavalitsus saaks ettevõtlust arendada.

2.2. Ülevaade Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest ja nende paiknemine kaardil

Tartu linna idufirmade kohta leiab informatsiooni kahest idufirmasid koondavast andmebaasist: *Startup Estonia* ja Tartu *Startup Community*. Nendest andmebaasidest leiab ülevaate Eestis, sh Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest, neid on jaotatud sektorite, tegevusala, töötajate arvu, käibe jmt järgi ning koondatud andmed võimaldavad koostada ka konkreetsete sektori kohta aruandeid ja ülevaateid.

Tartu linnas asuvate idufirmade tegevusvaldkonnad on väga erinevad (joonis 1, lk 22). Äritarkvara, personal ja tööjõud, tarkvara arendus ja tervise- ning biotehnoloogia on kolm kõige populaarsemat tegevusvaldkonda idufirmade seas Tartu linnas.

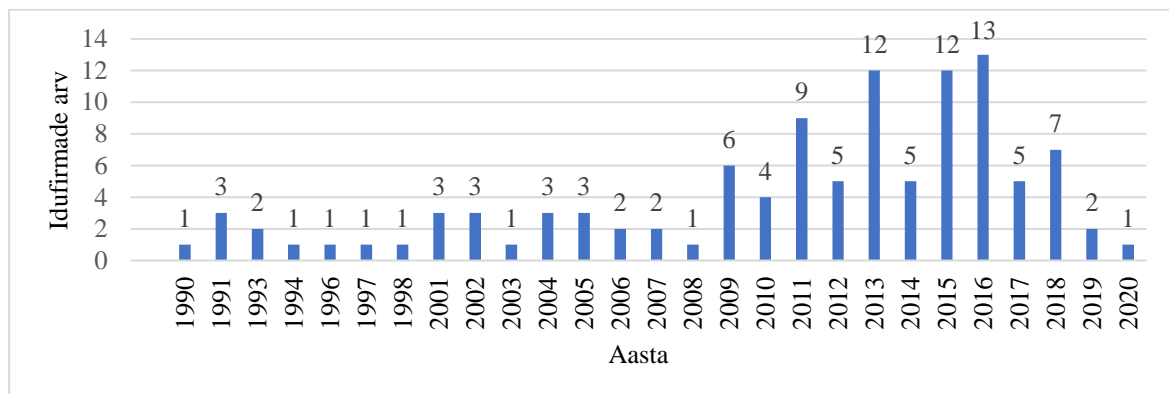

Joonis 1. Idufirmad tegevusvaldkonna järgi Tartu linnas (*Estonian Startup Database, Our Ecosystem Database*).

Startup Estonia ja Tartu *Startup Community* andmebaaside andmetel on äritarkvara ja personali ning tööjõuga tegelevaid idufirmasid Tartu linnas 18, tarkvara arendusega tegelevaid 15 ning tervise- ja biotehnoloogiaga tegelevaid 13. Kokku moodustavad nendel tegevusaladel tegutsevad idufirmad 42% kõigist idufirmadest Tartu linnas. Populaarsuselt järgmised tegevusvaldkonnad on tootmis- ja tööstustehnoloogia, millega tegeleb kaheksa idufirmat ning haridustehnoloogia ja rohetehnoloogia, mõlemaga seitse idufirmat. Kõige vähem populaarsemad tegevusvaldkonnad Tartu linnas asuvate idufirmade seas on mobiilitehnoloogia, kübertehnoloogia ja reisisitehnoloogia, mille igaühel tegelevad kaks idufirmat. Samuti elektroonika ja mängutarkvara ning platvormid, mille mõlemaga tegeleb üks idufirma.

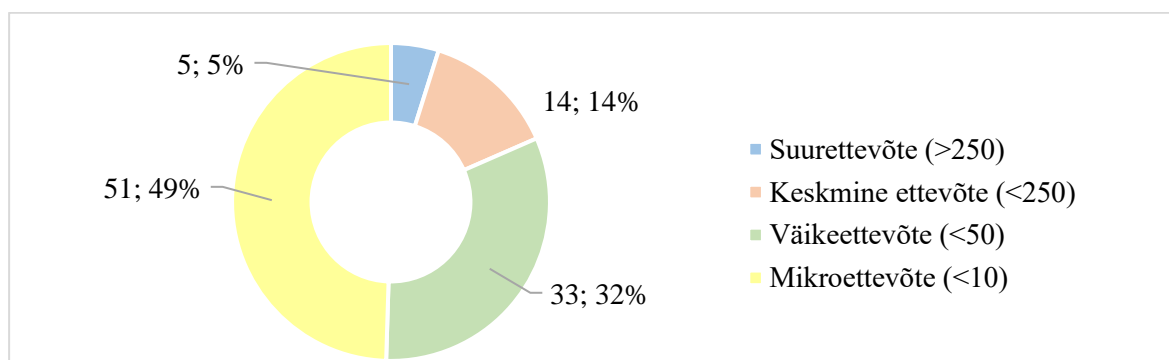
Praegu Tartu linnas tegutsevaid idufirmasid hakati asutama juba 1990. aastal, kuid see ei pea tähendama, et nende idufirmade kontorid ka samal aastal Tartu linnas avati (joonis 2, lk 23). 1990. aastast kuni 2008. aastani asutati idufirmasid stabiilselt üks kuni kolm aastas, kuid alates 2009. aastast hakkas idufirmade asutamine aastas tõusma. Tartu linnas tegutsevate

idufirmade puhul pole see tõus aga olnud stabiilne. Kõige enam loodi uusi idufirmasid 2011., 2013., 2015. ning 2016. aastal.

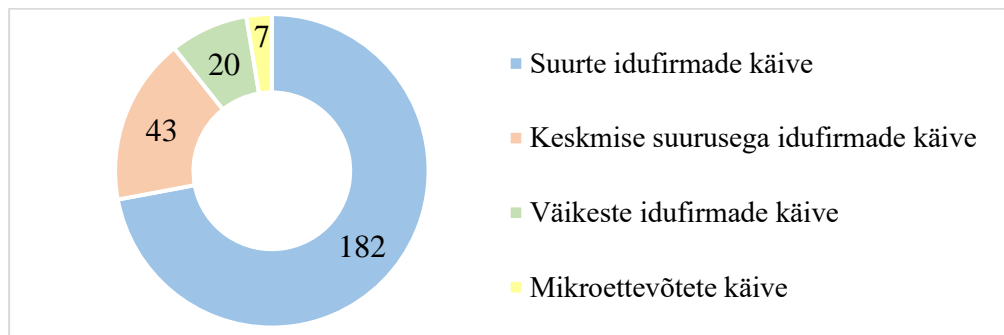
Joonis 2. Tartu linnas asuvate idufirmade asutamise aastad (*Estonian Startup Database, Our Ecosystem Database*).

Ettevõtted jaotatakse vastavalt töötajate arvule suureks, keskmiseks, väikseks ja mikroettevõtteks. Suure ettevõtte puhul on töötajate arv 250 või rohkem, keskmise puhul väiksem kui 250, väikeettevõtte puhul väiksem kui 50 ning mikroettevõtte puhul on töötajaid vähem kui 10. (Väike- ja keskmise... 2021) Tartu linnas asuvad idufirmad on samuti töötajate järgi jaotatud mikro-, väike-, keskmise suurusega ning suurettevõteteks (joonis 3). Tartu *Startup Community* ja *Startup Estonia* andmebaaside andmetel on Tartu linnas 109 tegutsevat idufirmat, millest kuue puhul puudub info töötajate arvu kohta. Siinkohal tuleks tähelepanu pöörata asjaolule, et ettevõtete töötajate arv ei peegelda ainult Tartus töötavate inimeste arvu, vaid nende hulgas on ka töötajad, kes on seotud ettevõtetega, mis omavad kontoreid mitmes Eesti linnas, sh Tartus.

Joonis 3. Idufirmade liigitus vastavalt töötajate arvule Tartu linnas 3. märtsi seisuga (E-krediidiinfo).

Tartu linnas on idufirmade seas kõige enam mikroettevõtteid ehk töötajate arvuga alla 10, mis moodustab kõigist tegutsevatest idufirmadest 49,5% ning neid on kokku 51. Suuruselt teise grupi moodustavad väikese suurusega idufirmad ehk töötajate arvuga alla 50, mida on Tartu linnas 33 (32,0%). Keskmise suurusega idufirmasid, kus töötajaid on alla 250, on Tartu linnas 14 (13,6%). Kõige vähem on Tartu linnas suuri idufirmasid (5; 4,9%), kuid nende käive moodustas 1. detsembrist 2020. aastal kuni 28. veebruarini 2021. aastal 72,2% kõikide Tartu linnas asuvate idufirmade käivetest samal perioodil (joonis 4).

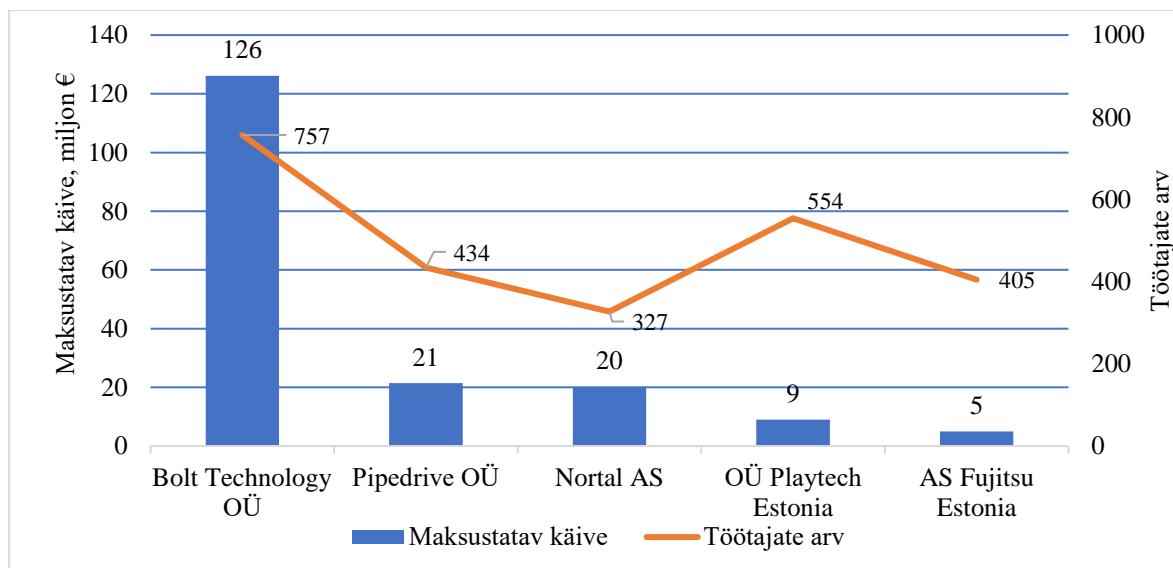

Joonis 4. Tartu linnas asuvate idufirmade käive perioodil 01.12.2020 – 28.02.2021 (miljonit €) ettevõtte suuruse järgi (E-krediidiinfo).

Kuigi mikro- ja väikese suurusega idufirmad moodustavad Tartu linnas asuvatest idufirmadest enamuse, on suurte ja keskmise suurusega idufirmade käibe osakaal 89,3% kõikide tegutsevate idufirmade käivetest Tartu linnas. Suurte idufirmade käive oli perioodil 1. detsembrist 2020. aastal kuni 28. veebruarini 2021. aastal 182 miljonit eurot ning keskmise suurusega idufirmade käive 43 miljonit eurot. Mikro- ja väikese suurusega idufirmade käive oli vastavalt 7 ja 20 miljonit eurot.

Töötajate järgi suuremad idufirmad, mis tegutsevad Tartu linnas on Bolt Technology OÜ, Pipedrive OÜ, Nortal AS, OÜ Playtech Estonia ja AS Fujitsu Estonia (joonis 5, lk 25). Kõigi viie suurima idufirma puhul asuvad kontorid ka mujal Eestis kui ainult Tartu linnas, mis tähendab, et töötajate arv, mis on välja toodud joonisel 5, ei peegelda ainult Tartu linnas töötavate inimeste arvu. Kõige rohkem töötajaid 31. märtsi seisuga on idufirmas Bolt Technology OÜ, kokku 757, järgneb OÜ Playtech Estonia (554), seejärel Pipedrive OÜ (434), AS Fujitsu Estonia (405) ning Nortal AS (327).

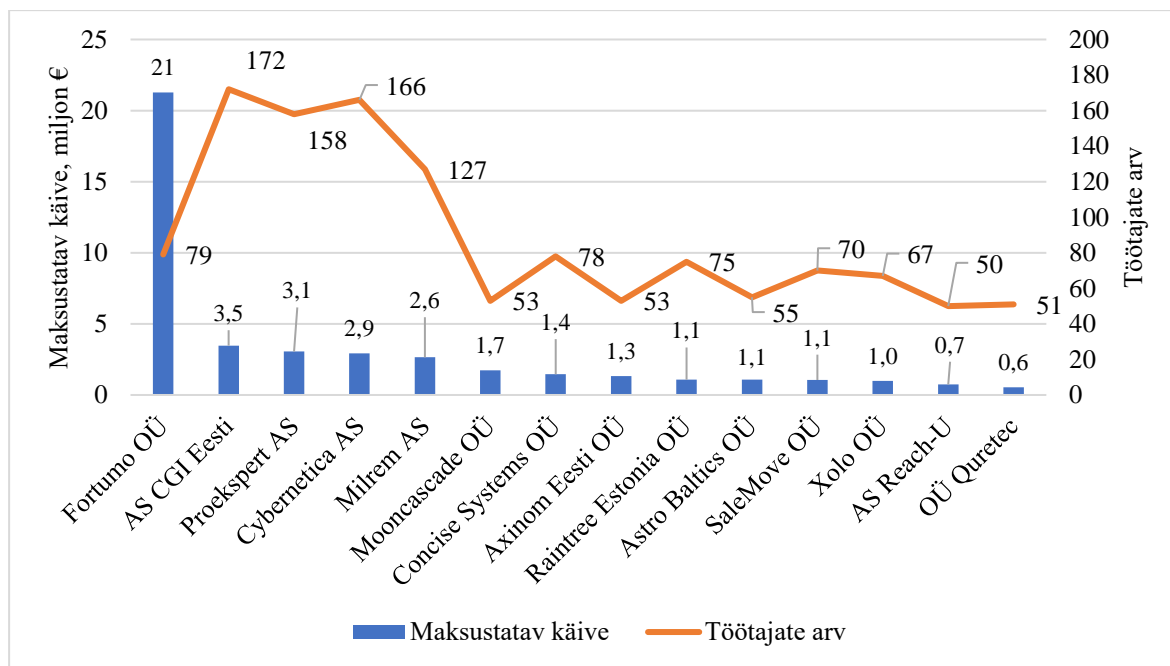

Joonis 5. Tartu linnas tegutsevate suurte idufirmade maksustatav käive (miljon €) perioodil 01.12.2020 – 28.02.2021 ja töötajate arv 31.03.2021 seisuga (E-krediidiinfo).

Bolt Technology OÜ tegevusalaks on tarkvara pakkumine teenusena (SaaS) ning perioodil 1. detsembrist 2020. aastal kuni 28. veebruarini 2021. aastal on nende käive 126 miljonit eurot. Nortal AS ning AS Fujitsu Estonia tegelevad mõlemad tarkvara arendusega ning käibed eelpool mainitud perioodil olid vastavalt 20 miljonit eurot ja viis miljonit eurot. Pipedrive OÜ tegevusalaks on äritarkvara, personal ning tööjõud ja käive oli 21 miljonit eurot. OÜ Playtech Estonia tegeleb mängutarkvara ja platvormide alal ning 1. detsembrist 2020. aastal kuni 28. veebruarini 2021. aastal oli idufirma käive 9 miljonit eurot.

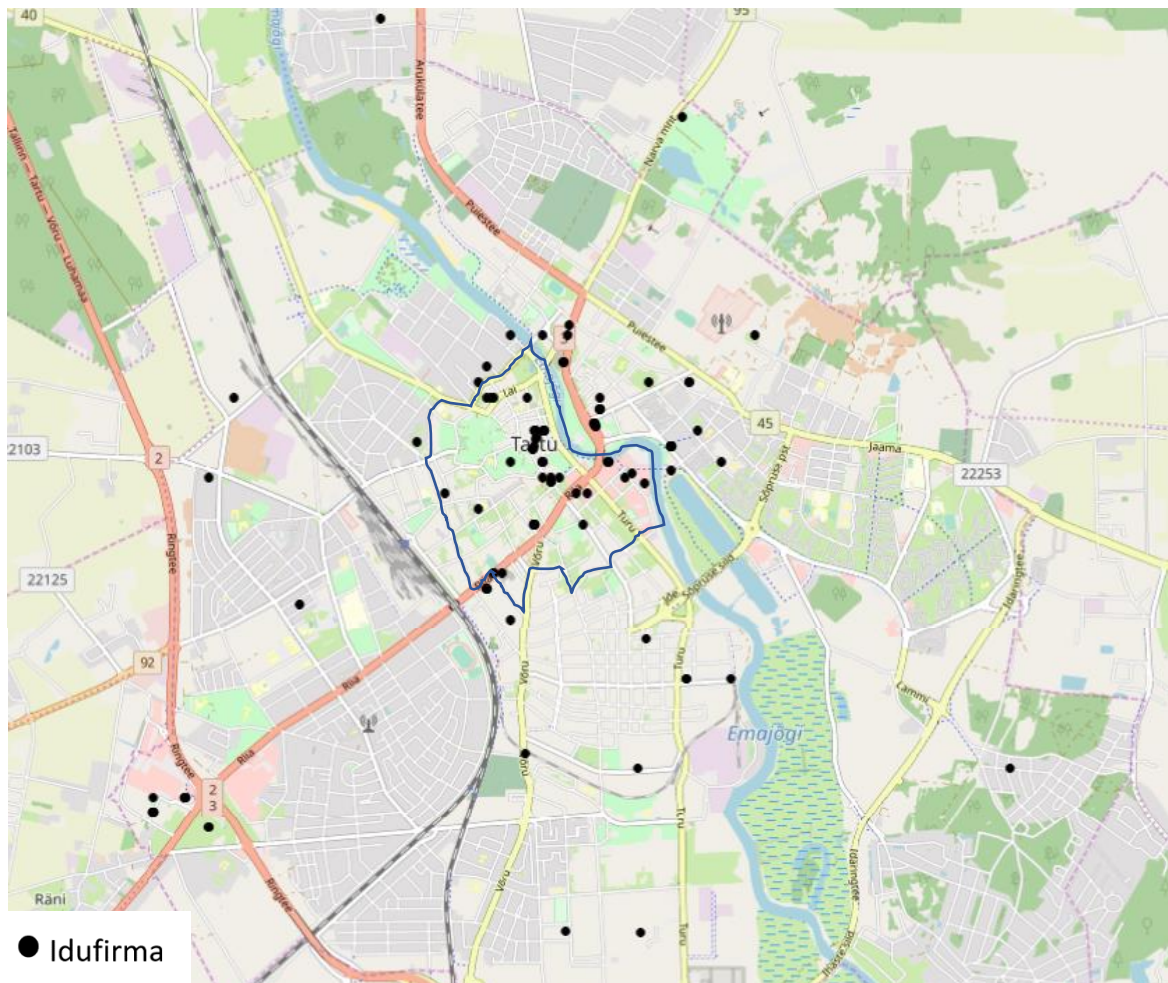
Ka keskmise suurusega idufirmade puhul ei asu kontorid ainult Tartu linnas, mistõttu kõik töötajad, mis on joonisel 6 (lk 26) välja toodud ei asu Tartu linnas. Keskmise suurusega idufirmasid ehk töötajate arvuga alla 250 on Tartu linnas 14. Keskmise suurusega idufirmadest seitse tegelevad tarkvara arendusega ning nendeks on AS CGI Eesti, Proekspert AS, Cybernetica AS, Mooncascade OÜ, Concise Systems OÜ, Axinom Eesti OÜ ja Raintree Estonia OÜ. Logistika- ja transporditehnoloogiaga tegelejaid on kaks, kelleks on Milrem AS ja AS Reach-U. Samuti tegelevad kaks idufirmat äritarkvara, personali ja tööjõu valdkonnas ning nendeks on Astro Baltics OÜ ja Xolo OÜ. Lisaks tegeleb Fortumo OÜ mobiilitehnoloogiaga, SaleMove OÜ info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga ning OÜ Quretec tervise- ja biotehnoloogiaga.

Joonis 6. Tartu linnas tegutsevate keskmise suurusega idufirmade maksustatav käive (miljon €) perioodil 01.12.2020 – 28.02.2021 ja töötajate arv 31.03.2021 seisuga (E-krediidiinfo).

Suuremate töötajate arvudega on AS CGI Eesti (172), Proekspert AS (158), Cybernetica AS (166) ning Milrem AS (127). Ülejäänud idufirmade töötajate arvud on vahemikus 50 töötajast 79 töötajani. Kõige suurema käibega on Fortumo OÜ, kelle käive oli perioodil 1. detsembrist 2020. aastal kuni 28. veebruarini 2021. aastal 21 miljonit eurot. Teiste idufirmade käibed jäid vahemikku 551 tuhandest eurost kuni 3,5 miljoni euroni.

Idufirmad koonduvad tihti teadusparkidesse ja arendusasutustesse (Järvelin, Koskela 2004: 11). Tartu linnas on 109 tegutsevat idufirmat, millest teadusparkidesse ja Tartu Ülikooli Delta keskusesse on koondunud 22 idufirmat ehk 20% kõigist Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest (joonis 7, lk 27). SPARK Demo hoones asub kolm idufirmat, Tartu teaduspargi erinevates hoonetes 13, S2B avatud kontoris kolm ja Tartu ülikooli Delta keskuses kolm idufirmat. Peamised tegevusvaldkonnad, millega teadusparkidesse ja arendusasutustesse koondunud idufirmad tegelevad on rohetehnoloogia ning tootmis- ja tööstustehnoloogia.

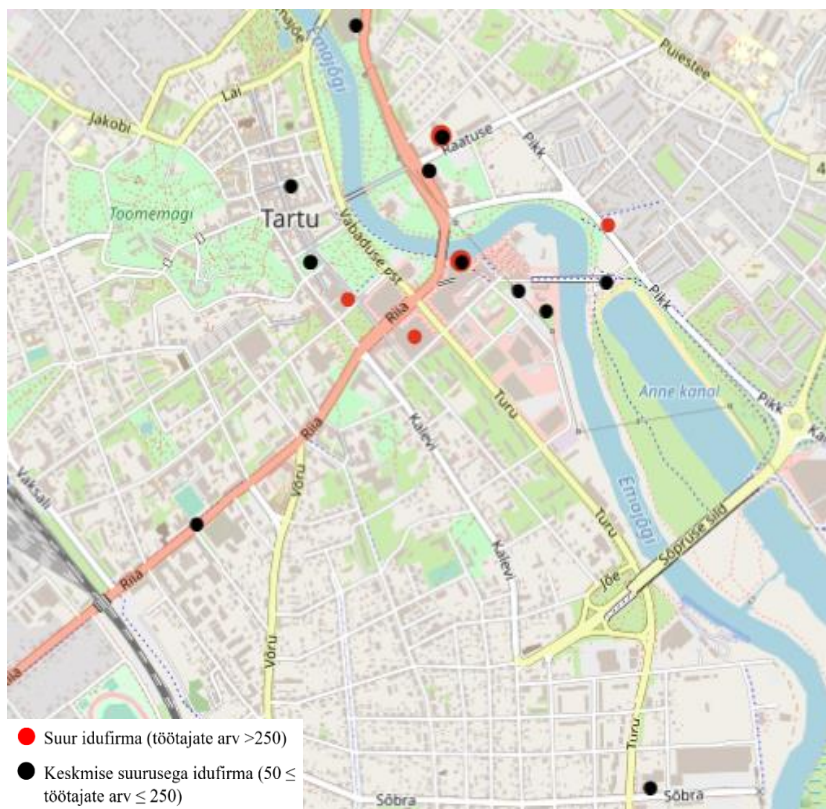

Joonis 7. Idufirmade kontorid Tartu linnas ja kesklinnas (seisuga 4. mai) (*Estonian Startup Database, Our Ecosystem Database*).

Idufirmad koonduvad Tartu linnas lisaks teadusparkidele ja arendusasutustele ka kesklinna, uusarendustesse ja suurematesse ärihoonetesse. Tartu kesklinnas asuvad 45 idufirma kontorid, mis moodustavad 41% kõigist Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest. Suuremad koondumised Tartu kesklinnas on Ülikooli tänaval, kus asuvad kuue ning Raekoja platsil, kus asuvad kaheksa idufirma kontorid. Viis idufirmat asuvad Akadeemia tänava ning neli Narva maantee ärihoonetes. Paju tänava uusarendustes asuvad kuus idufirmat. Lisaks on näha koondumisi Aparaaditehases, Raatuse ärikeskuses, Rüütli tänava ärihoones, Emajõe Ärikeskuses ja Tasku keskuses.

Suurte ja keskmise suurusega idufirmade kontorid asuvad Tartu kesklinnas, uusarendustes, Tartu Ülikooli Delta hoones ja ärihoonetes mujal linnas (joonis 8, lk 28). Suurtest idufirmadest asuvad Tartu kesklinnas Bolt Technology OÜ, OÜ Playtech Estonia ja AS Fujitsu Estonia. Pipedrive OÜ Tartu kontor asub Paju tänava uusarenduses ning Nortal AS

Raatuse tänava ärihoones. Keskmise suurusega idufirmadest asuvad Tartu kesklinnas kuus. Cybernetica AS asub Tartu Ülikooli Delta keskuses, Xolo OÜ kontor uusarenduses Paju tänaval ja AS CGI Eesti, Milrem AS, Mooncascade OÜ, Concise Systems OÜ, Astro Baltics OÜ ja AS Reach-U asuvad ärihoonetes Sõbra, Raatuse ja Riia tänaval ning Narva maanteel.

Joonis 8. Suured ja keskmise suurusega idufirmad Tartu linnas (seisuga 4. mai) (*Estonian Startup Database, Our Ecosystem Database*).

Tartu linnas tegutsevate idufirmade arv on suur ja viimasel kümnendil on nende arv järjepidevalt suurenenud. Käibe alusel jaotatud suured ja keskmised Tartus tegutsevad idufirmad omavad kontoreid ka teistes Eesti linnades, seega on Tartu linn Lõuna-Eesti tömbekeskusena üheks pea- või harukontori paiknemise kohaks. Idufirmade asukoha määramise alusel võib öelda, et idufirmad on seotud teadus- ja arendusasutustega ning ärikinnisvaraga ja koonduvad uurarendustesse (Paju 2) ja suurematesse ärihoonetesse.

Varasemate uuringute põhjal iseloomustavad idufirmasid järgnevad märksõnad: innovaatus, kiire kasv, ettevõtetus, areng, nooruslikkus, uued ideed, rahvusvahelisus, tehnoloogiline arendus, vaba õhkkond ja reeglite vähesus (Jürine 2015: 25), seepärast on oluline selgitada, milliseid tegureid uuenduslike ja innovaatiliste idufirmade esindajad on

pidanud oluliseks asukoha valikul Tartu linnas ja mida ettevõtte arengu seisukohast lähtuvalt peetakse olulisteks asukoha ja ettevõtluskeskkonnaga seotud kriteeriumiteks.

2.3. Küsitluse „Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas“ tulemuste analüüs

Esialgne idufirmadele suunatud küsitluse valim oli 139 Tartu linnas tegutsevat idufirmat, kuid andmete analüüsi tulemusel selgus, et nende seas on ka tegevuse lõpetanud ettevõtteid. Seetõttu kujunes valimiks 109 idufirmat. Küsitlus saadeti välja nii eesti kui ka inglise keeles, kuid vastati vaid eestikeelsele küsimustikule. Kokku laekus vastuseid 17 idufirma esindajalt, mis moodustab 15,6% valimist.

Küsitluse esimeses osas uuriti, millised olid peamised kriteeriumid, mis pidid idufirmade esindajate jaoks ettevõtte asukoha juures kindlasti täidetud olema. Samuti uuriti, kui olulised olid erinevad ettevõttega seotud ja Tartu linna poolt mõjutatavad tegurid asukoha valikul. Veel sooviti teada saada, kas idufirma on seotud teadus- või uurimisasutusega või asub teiste sama majandushuvidega ettevõtetega samas piirkonnas ja kui oluliseks idufirmade esindajad seda peavad. Viimaks uuriti, kui rahul ollakse ettevõtte praeguse asukohaga.

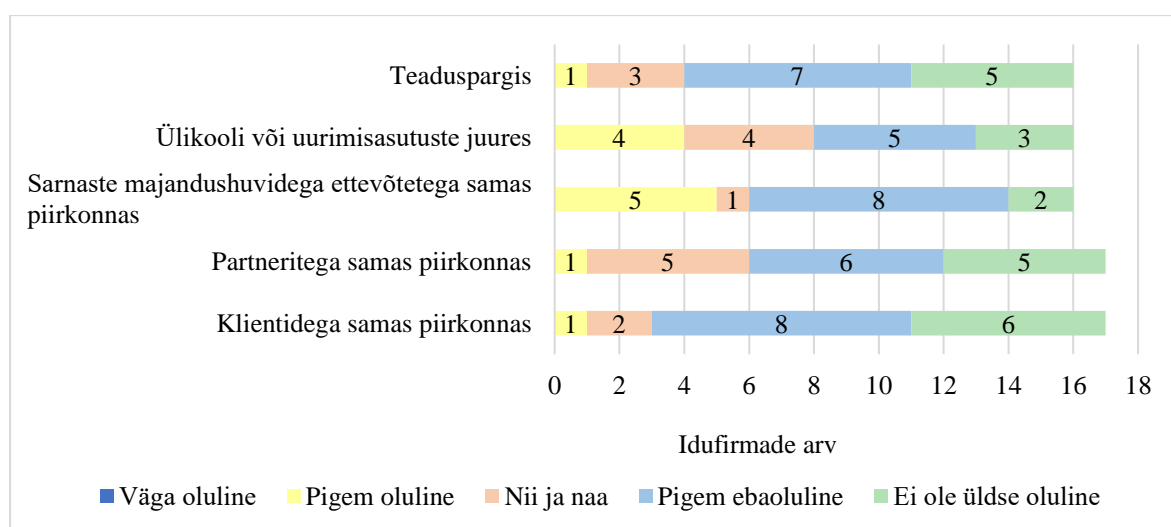
Küsitluse teises osas uuriti, millised on peamised asukohaga seotud probleemid ja kas idufirmade esindajad on kaalunud ettevõtte asukoha vahetust ning kuhu. Lisaks sooviti teada saada, kas idufirmade esindajad on rahul Tartu linna ja kohaliku omavalitsuse panustega ettevõtluse arendamisse ja kas Tartu linna ja kohaliku omavalitsuse tegevus mõjutas ettevõtte asukoha valiku otsust. Sellest tulenevalt uuriti idufirmade esindajatelt, kuidas saaks Tartu linn ja KOV ettevõtluse arengut linnas veelgi soodustada.

Ankeetküsitlusele vastanute hulgas oli kõige rohkem mikro- ja väikeettevõtete esindajaid. Kuni 10 töötajaga idufirmasid oli vastanute hulgas kaheksa ja kuni 50 töötajaga seitse. Idufirmasid, kus töötajaid on rohkem kui 50 oli vastanute seas kaks. Vastanute hulgas oli idufirmasid asutamisaastatega 2002.-2021. aastani, kuid kõige enam (10) siiski selle sajandi teiselt kümnendilt. Tegevusvaldkondade järgi oli kõige rohkem esindatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga tegelevad idufirmad, kokku seitse. Küsimustikule vastasid ka kinnisvara ja ehitustehnoloogia, tervise ja biotehnoloogia, tootmis- ja tööstustehnoloogia, äritarkvara, personali ja tööjõu, rahandus- ja finantstehnoloogia, kübertehnoloogia,

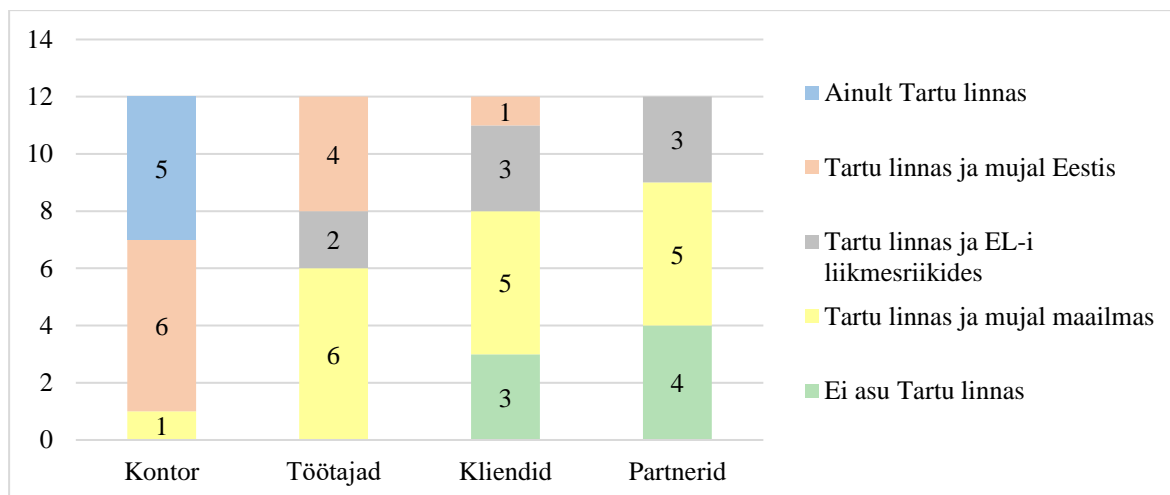
rohetehnoloogia, müügi- ja turundustehnoloogia ja koduelektroonika tootmisega tegelevate idufirmade esindajad.

Küsitlusele laekunud vastustest selgus, et neli idufirma asukohta on seotud teaduspargiga, kaks ülikooliga ja kolm teiste sama alaga tegelevate idufirmadega. Küsimuse, kui oluline on asuda ülikooli või uurimisasutuse juures, teaduspargis või sarnaste majandushuvidega samas piirkonnas, vastustest selgus, et see on idufirmade esindajate jaoks pigem ebaoluline (joonis 9). Teaduspargis asumist pidas pigem oluliseks vaid üks (6,3%) idufirma esindaja, ülikooli või uurimisasutuse juures neli (25,0%) ja sarnaste majandushuvidega ettevõtetega samas piirkonnas viis (31,3%) idufirma esindajat.

Joonis 9. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang firma paiknemise olulisuse kohta tegurite lõikes.

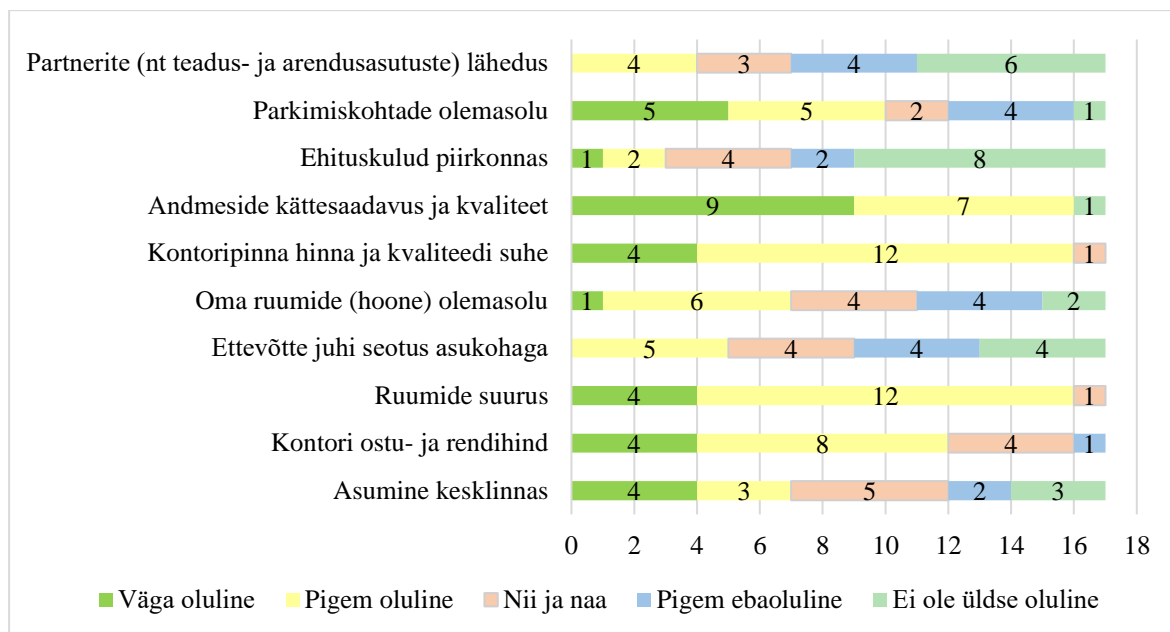
Paljude tehnoloogiliste idufirmade jaoks pole klientide läheduses viibimine oluline, sest nad on *online*-ettevõtted, mistõttu kliendid saavad nendelt osta või teenust tarbida sõltumata asukohast (Landau 2021). See kajastus ka küsitluse vastustes, kus selgus, et 14 idufirma esindaja jaoks on klientidega samas piirkonnas asumine pigem ebaoluline või täiesti ebaoluline. Sama tendents esineb ka partnerite lähedal asumisega. Nimelt kuue idufirma esindaja jaoks on see pigem ebaoluline ja viie jaoks täiesti ebaoluline. Seda näitab lisaks ka küsimuse vastus, kus paluti valida, kus kontor, töötajad, kliendid ja partnerid asuvad (joonis 10, lk 31). Sellest selgus, et Tartu linnas on globaalseid idufirmasid, kelle töötajad, kliendid ja partnerid asuvad üle terve Eesti, EL-i liikmesriikides ja mujal maailmas.

Joonis 10. Küsitlusele vastanud idufirmade (n=12) kontori, töötajate, klientide ja partnerite asukoht.

Küsimuse, kui oluliseks peetakse idufirma asukohta, vastustest selgus, et 17 idufirma esindajast 13 ehk 76,5% pidasid idufirma asukohta oluliseks. Täiendava küsimusena uuriti, millised on peamised kriteeriumid kontori asukoha valikul ja selgus, et peamised kriteeriumid on seotud tööruumidega. Kahe idufirma esindaja sõnul oli peamine kriteerium kontori asukoha valikul ruutmeetri hind. Lisaks toodi välja ruumide hea väljanägemine ja kvaliteet ning hinna ja kvaliteedi suhe. Neljal korral toodi välja, et otsuse langetamisel oli oluline piisavalt suurte ruumide ja kontoripinna olemasolu. Ühe idufirma jaoks pidid täidetud olema kriteeriumid, mille kohaselt peavad kontorilahendused olema ettevõtte jaoks sobilikud ja säilima võimalus ettevõtet laiendada palgates lisatöõjõudu. Nelja idufirma esindaja jaoks olid peamised kriteeriumid kontori asukoha valikul selle lähedus kesklinnale ja hea ligipääsetavus. Tartu linna on ka kontor avatud noorusliku õhkkonna, vabaajaveetmise võimaluste ning linna melu pärast. Samuti on kuue idufirma esindaja jaoks olnud oluline töötajate elukohtade lähedus kontorile ning otsust mõjutava tegurina ka teiste idufirmade lähedus.

Ettevõtete esindajad hindasid, kui olulised on erinevad idufirmadega seotud tegurid ettevõtte praeguse asukoha valikul Tartu linnas. Sellest selgus samuti, et kontoripinnaga (kontoripinna hinna ja kvaliteedi suhe, ruumide suurus, kontori ostu ja rendihind) seotud tegureid peetakse kõige olulisemateks. Kuid IKT ettevõtetele omaselt peeti väga oluliseks veel andmeside kättesaadavust ja kvaliteeti. Samuti on ettevõtete jaoks oluline parkimiskohtade olemasolu, millede leidmine võib Tartu kesklinnas osutuda suureks probleemiks, kuid mida saaks leevendada propageerides rohelist mõtteviisi. (joonis 11, lk 32)

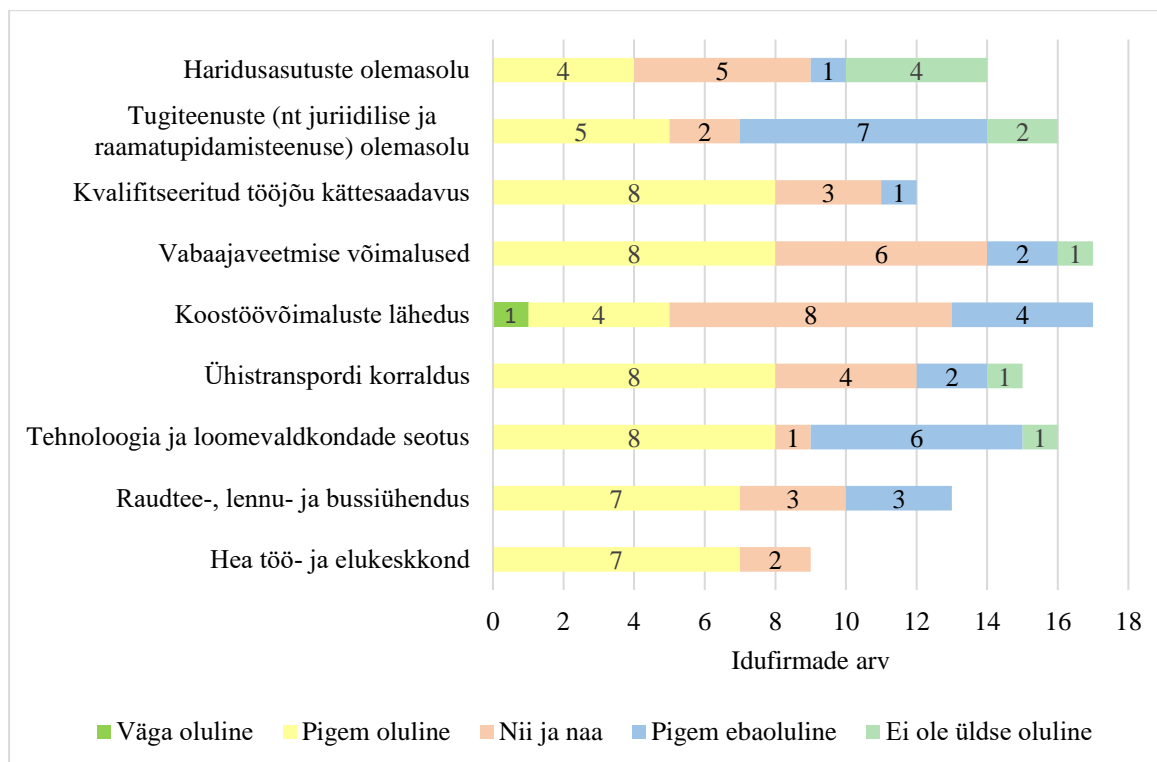

Joonis 11. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang ettevõtte praeguse asukohaga seotud tegurite olulisuse kohta Tartu linnas.

Kohaliku omavalitsuse panused linna arendamisse mõjutavad samuti, kuhu idufirmade asukoht valitakse. Küsimuse, kui olulised on erinevad Tartu linnaga seotud tegurid (joonis 12, lk 33), vastustest selgus, et enamus idufirmade esindajaid pidasid pigem olulisteks teguriteks ettevõtte asukoha valikul kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavust (66,7%), vabaajaveetmise võimalusi (47,1%), ühistranspordi korraldust (53,3%), raudtee-, lennu- ja bussiühendust (53,9%) ning head töö- ja elukeskkonda (77,8%). Samas olid enamus idufirmade esindajate hinnangul pigem ebaolulised või üldse mitte olulised tugiteenuste, näiteks juriidilise ja raamatupidamisteenuse olemasolu (56,3%). Pigem nii ja naa on idufirmade esindajad hinnanud haridusasutuste olemasolu, koostöövõimaluste lähedust ning eriarvamusel tehnoloogia ja loomevaldkondade seotuse olulisuses.

Täiendavalt küsiti, kas on veel kriteeriume, mis on olulised kontori asukoha valikul. Idufirmade esindajate sõnul olid olulised kriteeriumid kontori asukoha valikul Tartu linnas lisaks veel kontori uus seisukord, piisav ruum koosolekute läbiviimiseks, avarad ruumid töötajatele, köögi olemasolu kontoris ja töökohtade lähedus kontorile. Samuti peeti oluliseks elutervet ja energilist õhkkonda. Lisaks on oluline parkimiskohtade olemasolu, toitlustus- ja lõunasöögikohtade suur valik ja lähedus ning kaubanduse lähedus. Veel toodi välja, et Tartu linn meeldib rohelise mõtteviisi poolest, mille tulemusel on linnas rattalaenutusepunktid. Samuti meeldib see, et nii jalgsi kui ka rattaga on kontorile ligipääs.

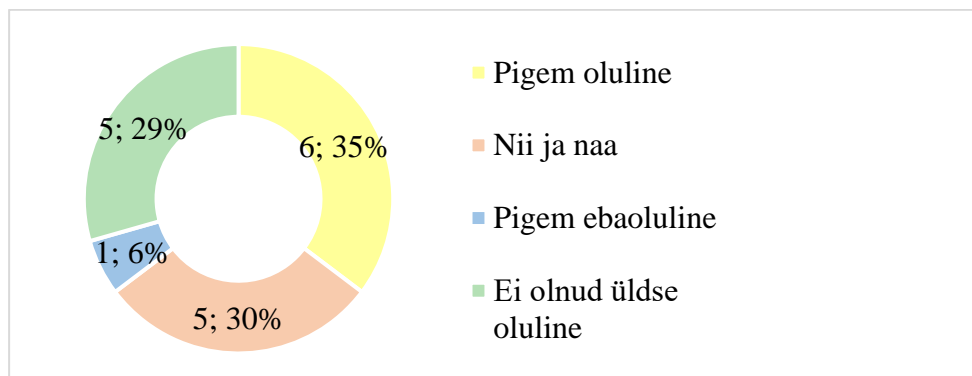
Joonis 12. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang Tartu linnaga seotud tegurite olulisuse kohta praeguse asukoha valikul.

Kaheksa idufirma esindajat 17 peavad ettevõtte praegust valitud asukohta väga heaks, hinnates seda viie punktiga viie punkti skaalal. Viis idufirma esindajat hindasid idufirma asukohta nelja punktiga ning kolm kolme punktiga. Ühe idufirma esindaja arvates oli ettevõtte asukoht pigem halb, hinnates seda kahe punktiga. Väga halvaks ei pidanud idufirma asukohta mitte ükski idufirma esindaja, kuid sellegipoolest toodi välja peamised asukohaga seotud probleemid. Nendeks on ruumipuudus, Tartu linna halb lennuühendus teiste Euroopa linnadega, kõrge rendihind, parkimiskohtade vähesus, halb ventilatsioon ruumides ja kehv küttesüsteem. Samuti toodi negatiivsena välja asotsiaalse seltskonna olemasolu Emajõe piirkonnas.

17 idufirma esindajast viis on kaalunud idufirma asukoha vahetust. Idufirma asukohta on soovitud viia Tallinnasse ja Saksamaale, Paju tänav 2 uusarendusse ning Novapolise ärihoonesse. Samuti on soovitud jääda samasse piirkonda, kuid vahetada suurema kontoripinna vastu.

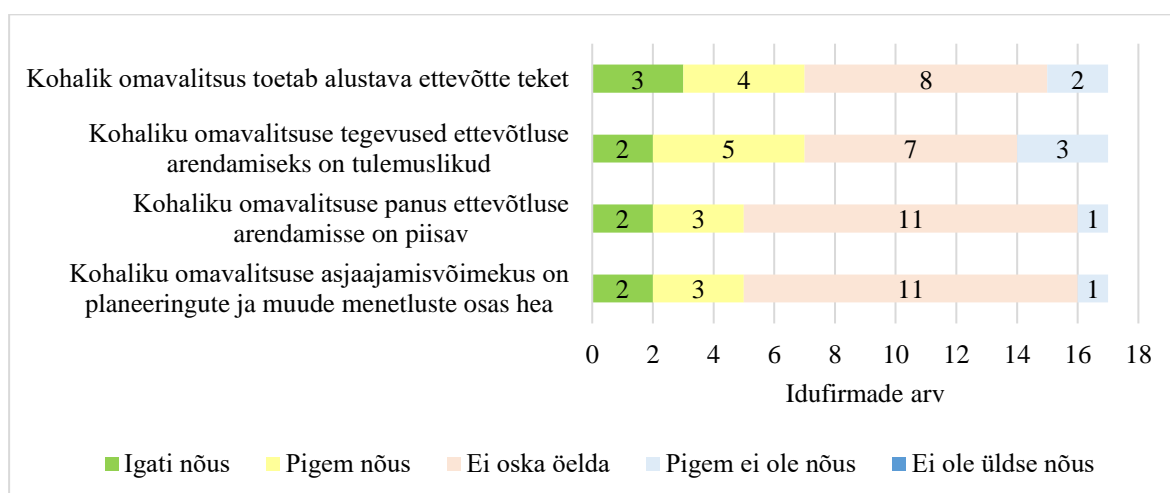
Küsimuse, kui oluliseks peavad idufirma esindajad Tartu linna panust ettevõtluse arendamisse, vastustest selgus, et idufirma esindajad pidasid seda nii oluliseks kui ka

ebaoluliseks. Pigem oluliseks pidas seda kuus (35,3%) idufirma esindajat, pigem ebaoluliseks üks (5,9%), mitte üldse oluliseks viis (29,4%) ja erapooletuks jäid samuti viis (29,4%) idufirma esindajat. (joonis 13)

Joonis 13. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang Tartu linnavalitsuse panuse olulisuse kohta ettevõtluse arendamisel.

Tartu linn ja kohalik omavalitsus on panustanud ettevõtluse arendamisse linnas ning seadnud ka eesmärgid ja arengusuunad edasiseks tegevuseks. Kohaliku omavalitsuse asjaajamisvõimekuse ja panuse kohta ettevõtluse arendamisel on küsitluses enim vastatud varianti: „ei oska öelda“, mis võib ühelt poolt iseloomustada seda, et asjaajamises ja arendamises ei ole olnud probleeme, teiselt poolt võib see ka tähendada, et kohaliku omavalitsuse panust ettevõtluse arendamisel ei teadvustata või ei paista see silma. (joonis 14)

Joonis 14. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang Tartu linna ettevõtluskeskkonda iseloomustavate tegurite kohta.

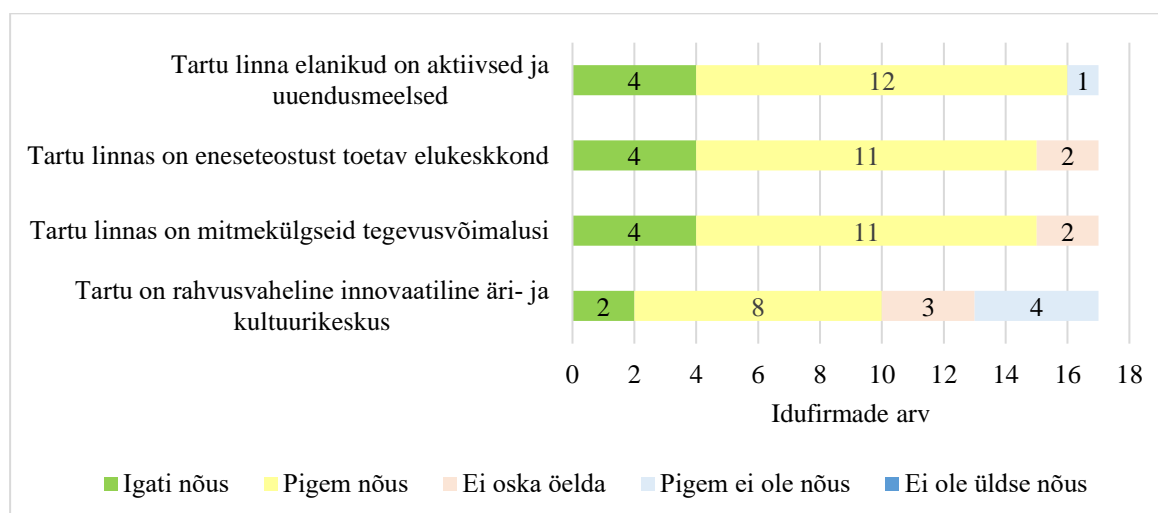
Tartu linn seadis aastaks 2020 eesmärgi, et Tartust saab parim paik Eestis äri alustamiseks. (Tartu linna... 2011: 46) Küsitluse vastustest selgub, et seitse idufirma esindajat pigem nõustuvad või nõustuvad igati väitega, et Tartu linn toetab alustava ettevõtte teket, kuid kahe idufirma esindaja arvates pigem ei ole Tartu linn koht, kus oleks hea ettevõtet luua.

Ettevõtluse arendamisel aastatel 2007-2011 lähtuti neljast arengusuunast, milleks olid (Tartu linna 2011: 83):

- 1) ettevõtluse uuendus ja kasvuvõime arendamine;
- 2) ettevõtlust toetava tugisüsteemi ja infrastruktuuri arendamine;
- 3) ettevõtluse rahvusvahelistumise toetamine;
- 4) ettevõtluskeskkonna maine ja ettevõtluskultuuri edendamine.

Küsitluse vastustest selgub, et kaks idufirma esindajat on igati nõus väitega, et Tartu linna tegevused ettevõtluse arendamiseks on tulemuslikud, viie idufirma esindajad on pigem nõus selle väitega, kuid kolme ettevõtte esindajad sellega pigem ei nõustu.

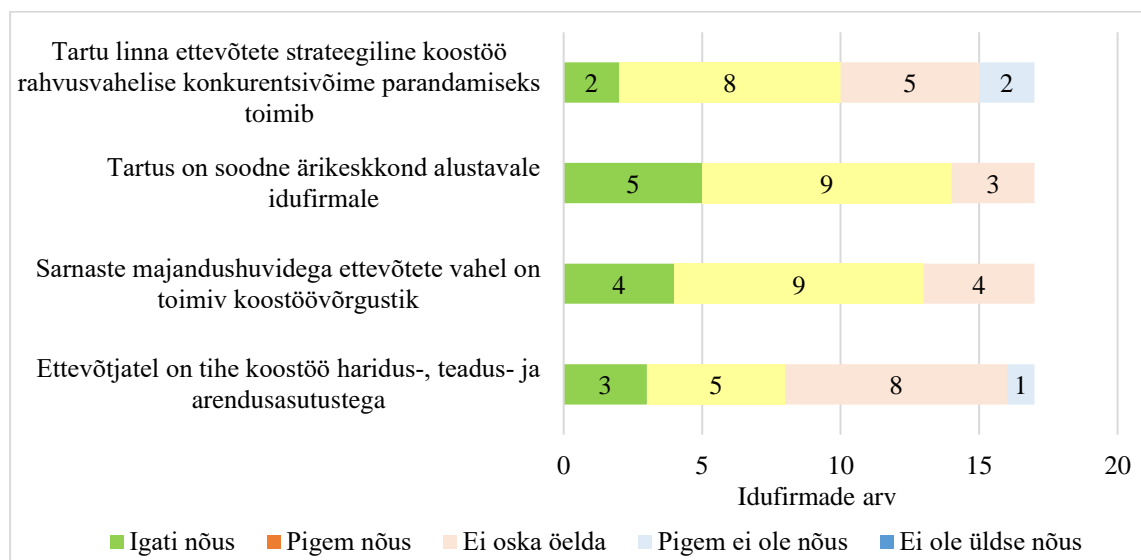
Järgnevalt uuriti, kuidas idufirmade esindajad hindavad Tartu elu- ja ärikeskkonda iseloomustavaid tegureid. Tartu linn peab oluliseks, et linnas oleks eneseteostust toetav elukeskkond, soodne ärikeskkond alustavale idufirmale ning aktiivsed ja uuendusmeelsed elanikud (Arengustrateegia... 2015: 9, 28, 29). Küsitlusele vastanud idufirmade esindajate arvates on need kriteeriumid ka täidetud. Vaid ühe idufirma esindaja arvates võiksid Tartu linna elanikud olla aktiivsemad ja uuendusmeelsemad. (joonis 15)

Joonis 15. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang Tartu linna elu- ja ärikeskkonda iseloomustavate tegurite kohta.

Tartu 2030 arengustrateegias on ühe strateegiana välja toodud, et Tartu on rahvusvaheline innovaatiline äri- ja kultuurikeskus, kuhu koonduvad nii talendid kui ka avatud maailmavaatega inimesed Eestist ja mujalt maailmast. Neid koondab Tartu keskkonda säästev tootmine ja tootearendus, uuendusmeelsus, edukad ettevõtted rahvusvahelistel turgudel, tihe koostöö teadus- ja arendusasutustega, ettevõtluse mitmekülsus jne. (Arengustrateegia... 2015: 12) Kuigi strateegia on seatud aastaks 2030, on 10 idufirma esindaja arvates Tartu juba praegu rahvusvaheline innovaatiline äri- ja kultuurikeskus. Neli idufirma esindajat selle väitega ei nõustu. Väitega, et Tartu linnas on mitmekülgseid tegevusvõimalusi nõustus igati või pigem nõustus 15 (88,2%) idufirma esindajat.

Tartu linnas on tihe koostöö teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahel, mis võimaldab viimastel osaleda uute tehnoloogiate väljatöötamises ja nende kasutuselevõtus, nutikate toodete ja teenuste arendamises ning müügis (Arengustrateegia... 2015: 12). Kaheksa idufirma esindaja arvates on ettevõtjate ja teadus- ning arendusasutuste vaheline koostöö tihe. Samas kaheksa idufirma esindajat ei tea, milline see koostöö on ning ühe esindaja arvates võiks teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vaheline koostöö olla parem. (joonis 16)

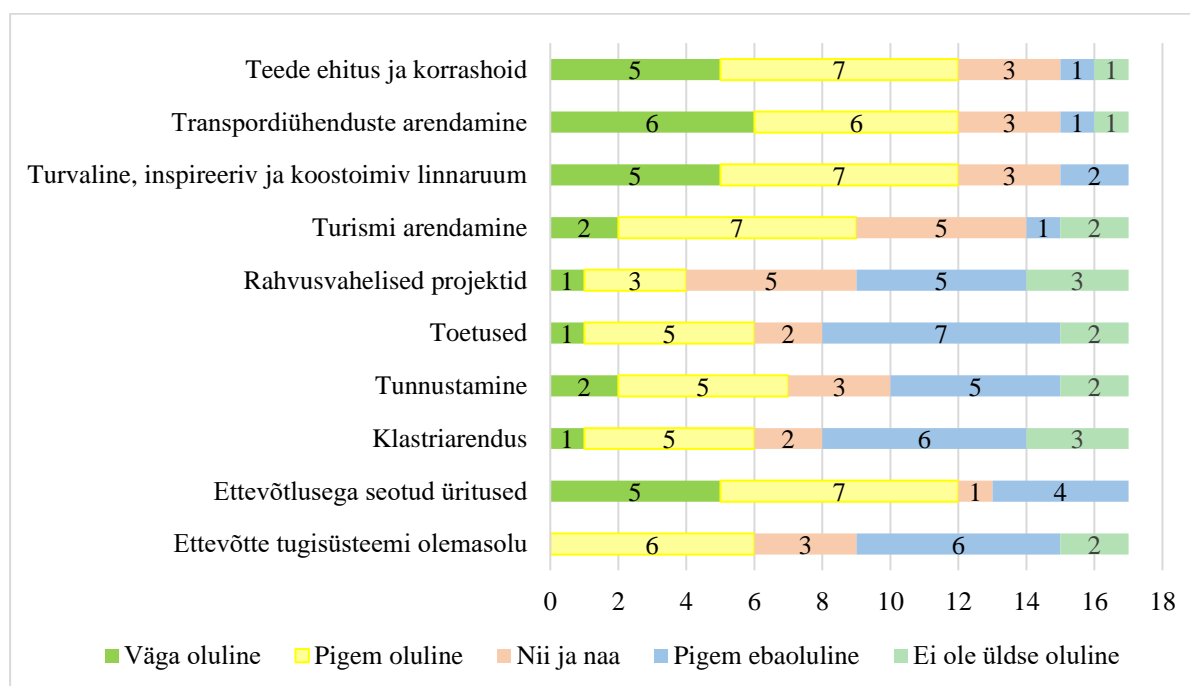

Joonis 16. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang ärikeskkonna ja koostöö kohta Tartu linnas.

Positiivne on küsitluse tulemustes see, et 13 (76,5%) idufirma arvates on sarnaste majandushuvidega ettevõtete vahel toimiv koostöövõrgustik. 10 idufirma esindaja arvates toimib Tartu linna ettevõtete strateegiline koostöö rahvusvahelise konkurentsivõime

parandamiseks täielikult või osaliselt, kuid kahe idufirma esindaja jaoks pigem ei toimi. Samuti peetakse Tartu ärikeskkonda alustavale ettevõttele soodsaks.

Tartu linn panustab linna ettevõtluskeskkonna arendamisse läbi ettevõtjatele mõeldud toetuste, milleks on digitaliseerimise toetus ja toetus konverentside korraldamiseks Tartus. Samuti läbi Tartu edukaimate ettevõtete tunnustamise ja klatriarenduse, näiteks Targa linna klatri. Lisaks korraldab Tartu linn erinevaid ettevõtlusega seotud üritusi, näiteks *Startup Day* ja ettevõtlusnädal. Veel panustab linn rahvusvahelistesse projektidesse nagu AS *Transfer* jt. Samuti on võimalik pöörduda erinevate tugisüsteemide poole, näiteks SA Tartu Teaduspark, SA Tartu Loomemajanduskeskus jt. (Tartu 2021). Tartu linn hoolitseb ka teede ehituse ja korrashoiu eest, arendab transpordiühendusi jms. Küsimuse, kuidas idufirmade esindajad hindavad Tartu linna ettevõtluskeskkonna arendamist soodustavate tegurite olulisust, vastused on välja toodud joonisel 17.

Joonis 17. Küsitlusele vastanud idufirmade hinnang Tartu linna ettevõtluskeskkonna arendamist soodustavate tegurite olulisuse kohta.

Tartu linna panused ettevõtluskeskkonna arendamisse, mida enamus idufirma esindajaid pidasid pigem oluliseks või väga oluliseks olid teede ehitus ja korrashoid (70,6%), transpordiühenduste arendamine (70,6%), turvaline, inspireeriv ja koostoitiv linnaruum (70,6%), turismi arendamine (53,0%) ning ettevõtlusega seotud üritused (70,6%). Pigem ebaolulised ja üldse mitte olulised panused idufirmade esindajate arvates on rahvusvahelised

projektid (47,1%), toetused (52,9%), klasterarendused (52,9%) ja ettevõtte tugisüsteemi olemasolu (47,1%). Idufirmade esindajate arvamused ei langenud kokku ettevõtete tunnustamise olulisuses, kus seda peeti võrdselt nii oluliseks kui ka ebaoluliseks.

Idufirmade esindajate arvates on suurimateks takistusteks ettevõtluse arendamisel Tartu linnas halb lennuühendus, rahva vastumeelsus, tööjõu puudus, suur palga surve ning ettevõtlike inimeste vähesus. Veel toodi takistusena välja isoleeritus välismaailmast ning nõrk taristu.

Küsimusele, kuidas saaks Tartu linn veel toetada idufirmade arengut linnas, laekus erinevaid ettepanekuid. Idufirmade esindajate arvates aitaks ettevõtluse arendamisele linnas kaasa rahvusvaheliste idufirmadele mõeldud ürituste, nagu näiteks *Startup Day*, korraldamine või nende tugev toetamine. Lisati, et ühest suuremast üritusest aastas jääb väheks, et suhtlusvõrgustikku laiendada. Toodi välja, et ettevõtlike inimeste arv linnas suureneks, kui teha kooli ajal noortele ettevõtluskoolitusi. Samuti toodi ühe idufirma arengut soosiva kriteeriumina välja alustavatele idufirmadele büroopindade võimaldamine, kas soodsamalt või isegi tasuta. Samuti on oluline, et KOV märkaks idufirmasid linnas rohkem, läbi pideva suhtluses olemise ja ettevõtete reklaamimise. Ühe ettepanekuna toodi välja idulinnaku planeerimise linnaplaani. Samuti aitaks idufirmade arengut Tartu linnas soosida rahvusvahelisele talendile panustamine ja see, kuidas nad saaks oma pere Tartu linna tuua. Selleks on oluline neile võimaldada eesti keele õppimise võimalused, inglise keelsed koolid, lasteaiaid jne. Lisaks toodi välja, et KOV võiks toetada väliskülaliste Tartu linna toomist ja korraldada rohkem teadmisi jagavaid üritusi. Samuti aitaks idufirmade arengut soosida inimsõbralikuma elukeskkonna loomine kesklinna.

Ettevõtte asukoht on idufirmade jaoks oluline olenemata selle suurusest või tegevusalast. Peamised kriteeriumid, mille järgi ettevõtte asukohta valitakse on seotud idufirma endaga. Nendeks on näiteks töötajate lähedus kontorile, ruumide suurus ja ruutmeetri hind, andmeside kättesaadavus ja parkimiskohtade olemasolu. Kuid idufirmade esindajate jaoks on oluline ka kohaliku omavalitsuse ja Tartu linna panus ettevõtluskeskkonna arendamisse. Tartu linn on seadnud ka eesmärgid ja arengusuunad ettevõtluskeskkonna arendamiseks linnas. Üldiselt on idufirmade esindajad Tartu linna panust ka igapäevases tegevuses täheldanud, kuid on ka aspekte, mida saaks parandada. Valdavalt ollakse idufirma asukohaga rahul, kuid sellegipoolest toodi välja asukohaga seotud probleeme ja ettepanekuid Tartu linnale, kuidas ettevõtete arengut linnas soodustada.

KOKKUVÕTE

Eesti idufirmade areng on näidanud, et need on suure potentsiaaliga ettevõtted ning oluliseks majandusarengu mootoriks. Idufirmade arv on pidevas kasvutrendis, ettevõtted on suure kasvupotentsiaaliga ning juba algusfaasis suunatud globaalsele turule. Arengustrateegias Tartu 2030 on välja toodud, et Tartu ettevõtluslinnana soovib pakkuda soodsat ärikeskkonda alustavale idufirmale, seepärast on linna ettevõtluskeskkonna arendamisel oluliseks aspektiks teave selle kohta, kus idufirmad linnas asuvad ning milliste kriteeriumite järgi on asukoht valitud, sest see on väga oluline tegur ettevõtte strateegia kujundamisel. Samuti on oluline teave selle kohta, kuidas näevad idufirmad asukohast lähtuvalt oma arengut linnas ja mis võiksid olla arengut takistavad tegurid.

Töö eesmärk oli välja selgitada idufirmade asukohad Tartu linnas ja kriteeriumid, mille järgi need valiti. Kohalikul omavalitsusel on seeläbi võimalus saada ülevaade Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest ja läbi idufirmade esindajate ettepanekute saada teavet, kuidas soodustada ettevõtete arengut linnas.

Startup Estonia ja Tartu *Startup Community* andmebaaside analüüsist selgus, et Tartu linnas on 109 tegutsevat idufirmat, nende arv viimasel kümnendil on jõudsalt suurenenud. Ettevõtetest 81,6% on mikro- ja väikeettevõtted, käibe poolest aga moodustavad suurte ja keskmise suurusega idufirmade käibed 89,3% kogu Tartu linnas tegutsevate idufirmade käivetest. Kõige enam on Tartu linnas tarkvara arenduse ning äritarkvara, personali ja tööjõuga ning tervise- ja biotehnoloogiaga tegelevaid idufirmasid. Tartu linnas tegutsevatest idufirmadest 20% asuvad teadus- või uurimisasutuste juures. Lisaks on idufirmad koondunud veel ülikoolide lähedale, uusarendustesse ja erinevatesse ärihoonetesse, näiteks Emajõe Ärikeskusesse, Raatuse ärikeskusesse jne. Piirkonnana võib välja tuua, et suur osa idufirmade kontoritest on koondunud Tartu kesklinna.

Kuigi traditsioonilise ettevõtte ja idufirma vahel on olulisi erinevusi, on peamised ettevõtte asukoha valiku kriteeriumid samad. Peamised ettevõttega seotud kriteeriumid, mille alusel idufirmade esindajad ettevõtte asukohta Tartu linna valisid olid seotud tööruumidega: ruutmeetri hind, ruumide suurus, kvaliteedi ja hinna suhe ning võimalus laienemiseks.

Olulised tegurid asukoha valikul olid veel töötajate elukohtade lähedus, andmeside kättesaadavus ja kvaliteet ning parkimiskohtade olemasolu. Olulised Tartu linnaga seotud tegurid ettevõtte asukoha valikul on kvalifitseeritud tööjõu olemasolu, vabaajaveetmise võimalused, transpordiühendused ning hea töö- ja elukeskkond. Olulised Tartu ettevõtluskeskkonnaga arendamisega seotud tegurid ettevõtte asukoha valikul on teede ehitus ja korrashoid, transpordiühenduste arendamine, turvaline, inspireeriv ja koostöimiv linnaruum, turismi arendamine ja ettevõtetega seotud üritused.

Suuremateks takistusteks ettevõtluse arendamisel Tartu linnas idufirmade esindajate arvates on nõrk taristu, halb lennuühendus teiste Euroopa linnadega, isoleeritus välismaailmast, ettevõtlike inimeste vähesus, tööjõu puudus, suur palgasurve, parkimiskohtade vähesus ja kõrge rendihind.

Tartu linnas asuvad idufirmad on valitud kontori asukohaga rahul. Idufirmade esindajate arvates on Tartu linnas mitmekülgseid tegevusvõimalusi, linnas on eneseteostust toetav keskkond, aktiivsed ja uuendusmeelsed elanikud ning soodne ärikeskkond alustavale idufirmale. Idufirmade esindajad pakkusid kohalikule omavalitsusele välja ka ettepanekud veelgi parema ettevõtluskeskkonna loomiseks. Nendeks on rahvusvaheliste ürituste, nagu *Startup Day* korraldamine või tugev toetamine. Lisati, et ühest idufirmadele mõeldud üritusest linnas jääb väheks, et suhtlusvõrgustikku laiendada. Samuti pakuti välja hakata noortele kooli ajast ettevõtluskoolitusi pakkuma, et ettevõtlike inimeste arvu linnas suurendada. Veel tehti ettepanekud võimaldada alustavale idufirmale soodsamalt või tasuta büroopinda, planeerida linnaplaani idulinnak, tuua linna väliskülalisi ning korraldada teadmisi jagavaid üritusi. Üks idufirma esindaja tegi ettepaneku panustada rahvusvahelisele talendile, võimaldades Tartu linna inglise keelsed koolid ja lasteaiad ning õpetada eesti keelt. Samuti sooviti, et kohalik omavalitsus märkaks idufirmasid rohkem, olles pidevas suhtluses ja reklaamides ettevõtteid.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Alizadeh, M., Arabiun, A., Rezaei, S., F.** (2011). Principal business location decision factors in science and technology parks. Iran. 13 lk.
- Alver, A.-M.** (2018). Eduka *start-up*-ettevõtte kasv peab olema suurem kui 10% kuus. [veebileht] <https://arileht.delfi.ee/artikkel/84615471/eduka-em-start-up-em-ettevotte-kasv-peab-olema-suurem-kui-10-kuus> (19.03.2021)
- Arengustrateegia Tartu 2030. (2015). Tartu linnavolikogu, Tartu Linnavalitsus. Tartu 35 lk. https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/Linnavarad/TARTU%202030_16.04.2015.pdf (21.05.2021)
- Bhat, C. R., Paleti, R., Singh, P.** (2014). A Spatial Multivariate Count Model for Firm Location Decisions – Journal Of Regional Science. Vol. 54, No. 3. 462-502 pp.
- Blank, S.** (2011). Why Governments Don't Get Startups. <https://steveblank.com/2011/09/01/why-governments-don%E2%80%99t-get-startups/> (19.03.2021)
- Blank, S., Dorf, B.** (2020). The Startup Owner's Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company. Canada: John Wiley & Sons, Inc. 31 pp.
- Business Environment. Business Jargons. <https://businessjargons.com/business-environment.html> (02.03.2021)
- Christensen, J., Drejer I.** (2005). The strategic importance of location: Location decisions and the effects of firm location on innovation and knowledge acquisition. European Planning Studies. Vol 13, No 6. 807-814 pp.
- Chung, W., Y., Jo, Y., Lee, D.** (2021). Where should ICT startup companies be established? Efficiency comparison between cluster types. 11 pp.
- Demand and income. Economics Online. https://www.economicsonline.co.uk/Competitive_markets/Demand_and_income.html (23.02.2021)
- Dieperink, H., Nijkamp, P.** (1987). Economic Geography: Multiple Criteria Location Model for Innovative Firms in a Communication Network. UK: Taylor & Francis, Ltd. 66-73 pp.
- Dixit, A., Clouse, C., Turken,** (2019) N. Strategic Business Location Decisions: Importance of Economic Factors and Place Image. Rutgers Business Review Vol. 4, No. 1. 75 pp.
- Driffield, N., Menghinello S.** (2010). Location Patterns and Determinants of MNT Knowledge Intensive Activities in OECD Countries: an Empirical Study Based on an International Commercial Database. 41 pp.

- Dubé, J., Brunelle, C., Legros, D.** (2016). Location Theories and Business Location Decision: A Micro-Spatial Investigation of a Nonmetropolitan Area in Canada. 143-170 pp.
- Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020. (2013). Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. <https://kasvustrateegia.mkm.ee/> (09.03.2021)
- Eesti rahvusvaheline konkurentsivõime 2017 aastaraamat. Eesti konkurentsivõime 63 riigi võrdluses ning olulised konkurentsindikaatorid võrreldes teiste Läänemere riikidega. (2018). Eesti Konjunktuurinstituut ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. <https://www.eas.ee/wp-content/uploads/2018/04/Konkurentsiv%C3%B5ime-2017-aastaraamat.pdf> (09.03.2021)
- E-krediidiinfo. Creditinfo Eesti AS andmebaas ja Ametlik Maksehäireregister. <https://www.e-krediidiinfo.ee/> (17.05.2021)
- Estonian Startup Database. Startup Estonia. <https://startupestonia.ee/startup-database> (17.05.2021)
- *Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Mis on iduettevõtte (startup)? <http://www.eas.ee/et/alustavale-ettevotjale/startupi-asutamine/mis-on-startup> (25.02.2019), viidatud **Vainokivi, O.** (2019). *Startup ettevõtete finantseerimisallikad Eesti idufirmade näitel*. Lõputöö. Eesti Mereakadeemia meremajanduse keskus. Kuressaare, lk 13 vahendusel.
- Ettevõtlus- ehk ärikeskkonna analüüs. (2017). Weebly. <https://2009test.weebly.com/majanduskeskkond.html> (02.03.2021)
- Ettevõtluskeskkond. (2021). Riigi Tugiteenuste Keskus. <https://www.rtk.ee/toetused/toetuste-rakendamine/ettevotluskeskkond> (02.03.2021)
- Expansion Strategy for Startups. The Hartford. <https://www.thehartford.com/business-insurance/strategy/startup/expansion> (22.02.2021)
- Factors to Consider When Choosing a Business Location. Business Town. <https://businesstown.com/factors-consider-choosing-business-location/> (11.03.2021)
- Global Startup Ecosystem Report 2017. (2017). Startup Genome. 152 pp. <https://startupgenome.com/reports/global-startup-ecosystem-report-2017> (01.04.2021)
- Haidak, T.** (2015). Linnakeskkonna roll ettevõtete asukohavalikul. Magistritöö. Tallinna Ülikooli Eesti humanitaarinstituut. Tallinn. 82 lk.
- Heil, K.** Location Strategy. <https://www.referenceforbusiness.com/management/Int-Loc/Location-Strategy.html> (22.02.2021)
- Hohlov-Simson, S.** (2007). Väiksel ettevõttel tasub äripind esialgu üürile võtta. [veebileht] <https://www.aripaev.ee/uudised/2007/12/09/vaikelset-ettevottel-tasub-aripind-esialgu-uurile-votta> (22.02.2021)
- Intervjuu digiturunduse spetsialistiga: mida tasuks idufirmade turunduse puhul teada ja tähele panna? (2020). Elisa. <https://www.elisa.ee/et/uudised/intervjuu-digiturunduse-spetsialistiga-mida-tasuks-idufirmade-turunduse-puhul-teada-ja> (19.03.2021)
- Järvelin A.-M., Koskela H.** (2004). The Role of Science Parks in Developing Company Networks. 14 pp.

- Jürine, M.** (2015) Idufirmade värbamise ja valiku praktikad ning nende strateegiline seostatus idufirmade toimimise eripäradega Eesti näitel. Magistritöö. Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskond. Tallinn. 88lk.
- Kohalike omavalitsuste roll ettevõtluse edendamisel: Kas ja mil viisil saaksid omavalitsused senisest enam ettevõtluse arengusse panustada? (2020). Riigikontrolli aruanne Riigikogule. Tallinn. 35 lk.
- Landau, C.** Between a Small Business Venture and a Startup? [veebileht] <https://articles.bplans.com/whats-difference-small-business-venture-startup/> (29.03.2021)
- Location theory: economics and geography. (2014). The Editors of Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/location-theory> (25.03.2021)
- *Mis on iduettevõtte (startup)? Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. <http://www.eas.ee/et/alustavale-ettevotjale/startupi-asutamine/mis-on-startup> (15.05.2014), viidatud: **Aavisto, R.** (2014). Nutika idufirma meetodi kasutamine Eestis. Bakalaureusetöö. Tallinna Tehnikaülikooli ärikorralduse instituut. Tallinn, lk 7 vahendusel.
- Noorkõiv, R., Grünvald, O., Johansson, U., Keskpaik, A.** (2020). Omavalitsuse kasu ettevõtlust ja ettevõtluskeskkonda arendavatest tegevustest. Lõpparuanne. Tallinn. 50 lk.
- Our Ecosystem Database. Startup Tartu. <https://startuptartu.ee/companies/> (17.05.2021)
- Raudjärv, M.** (2003). Ettevõtluskeskkonna majanduspoliitiline käsitlus. Tartu Ülikool. 146-152 lk.
- Redman: üürimise asemel tasub lao- ja tootmispind osta. (2018). <https://www.arihooned.ee/?task=getFile&file=24> (22.02.2021)
- Siimussaar, A.** (2009). Ettevõtluskeskkonna analüüs (Imavere valla näitel). Lõputöö. Sisekaitseakadeemia Halduskolledž. Tallinn 42 lk.
- Schultz, G.** (2003). Kohaliku omavalitsuse võimalused ettevõtluse arendamisel. Tartu Linnavalitsus. 555-561 lk. http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2003/2003/6_Ettevotluspol/55_Schultz.pdf (09.03.2021)
- Scott, A. J.** (1986). Economic Geography: Industrial Organization and Location: Division of Labor, the Firm, and Spatial Process. UK: Taylor & Francis, Ltd. 215-231 lk.
- Tartu. [veebileht] <https://tartu.ee/et> (23.05.2021)
- Tartu linna arengukava aastateks 2013-2020. (2011). Tartu Linnavolikogu. Tartu 115 lk. <https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/Kontaktid%20ja%20linnajuhtimine/Tartu%20Linna%20Arengukava%202013-2020.pdf> (21.05.2021)
- Tartu linna ettevõtluskeskkonna arendamine. (2017). OÜ Cumulus Consulting, Irbis Konsultatsioonid OÜ, Positium LBS OÜ, Sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE. 70 lk. https://www.tartu.ee/sites/default/files/5253_Tartu_ettevotluse_ruumiline_areng_2017.pdf (09.03.2021)

The Challenge of Local Government Financing in Developing Countries. (2015). United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), the City of Barcelona and the Province of Barcelona.

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1732The%20Challenge%20of%20Local%20Government%20Financing%20in%20Developing%20Countries%20_3.pdf
(09.03.2021)

The importance of location. BBC. <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/z84kq6f/revision/1>
(22.02.2021)

Thorne, H. (2020). Competitive Advantage: Why It's Good to Be Near Competitors. <https://toughnickel.com/industries/Competitive-Advantage-Why-Its-Good-to-be-Near-Competitors> (22.02.2021)

Vavulski, M. (2016). Milleks meile *startup* id? <https://arileht.delfi.ee/artikkel/72642089/milleks-meile-em-startup-em-id> (19.03.2021)

Väike- ja keskmise suurusega ettevõtja (VKE) definitsiooni selgitus vastavalt Euroopa Komisjoni määruse 800/2008/EÜ lisa 1-le. Ettevõtluse arendamise sihtasutus. <https://www.eas.ee/images/doc/ettevotjale/vke-definitsiooni-selgitus.pdf> (14.05.2021)

Väljaots, K. (2004). Organisatsiooni käsiraamat: Poliitika ja strateegia. Tallinn: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. 24 lk.

Zwilling, M. (2013). Startup Location Is Still A Critical Success Factor. <https://www.forbes.com/sites/martinzwilling/2013/12/06/startup-location-is-still-a-critical-success-factor/?sh=755188563f5c> (30.03.2021)

LISAD

Lisa 1. Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas küsimustik

Lugupeetud idufirma esindaja!

Palume Teie abi bakalaureusetöö küsitluse läbiviimisel. Uuringu eesmärk on selgitada, milliseid kriteeriume peavad idufirmad oluliseks asukoha valikul Tartu linnas. Eesmärgi saavutamine võimaldab kohalikul omavalitsusel saada ülevaade tegutsevatest idufirmadest ning saada teavet, kuidas saaks KOV soodustada idufirmade edukat arengut linnas.

Küsitlus on anonüümne ning vastuseid ei isikustata, vaid kasutatakse üldistatult ainult bakalaureusetöö analüüsi koostamiseks. Küsitlus koosneb küsimustest, mis on jaotatud kaheks suuremaks teemaplokiks: I plokis tuuakse välja ettevõtte üldiseloostus ning olulised kriteeriumid praeguse asukoha valikul; II plokis tuuakse välja, millised on ettevõtja hinnangul idufirma arenguks olulised kriteeriumid ning selgitatakse, kuidas saaks Tartu linn ettevõtluskeskkonda idufirmade jaoks paremaks muuta. Vastamiseks kulub orienteeruvalt 25 minutit. Küsimuste või ettepanekute korral võtke julgesti ühendust küsitluse koostajaga!

Täname Teid vastamise eest!

Koostaja: Sandra Saar, Eesti Maaülikooli maamajandusliku ettevõtluse ja finantsjuhtimise eriala bakalaureuseõppe 3. kursuse üliõpilane, sandras@student.emu.ee, tel. 53 83 6075

Juhendaja: Liis Oper, EMÜ lektor, liis.oper@emu.ee, tel. 52 06 703

I Idufirma praeguse asukoha iseloostus Palun iseloostage idufirmat ja selle praegust asukohta Tartus.

1. Millisel tegevusalal idufirma tegutseb?

Märkige kõik sobivad vastusevariandid.

- ☐ Agro- ja toidutehnoloogia
- ☐ Tootmis- ja tööstustehnoloogia
- ☐ Tervise- ja biotehnoloogia
- ☐ Rohetehnoloogia
- ☐ Haridustehnoloogia
- ☐ Kosmosetehnoloogia
- ☐ Kübertehnoloogia
- ☐ Rahandus- ja finantstehnoloogia
- ☐ Äritarkvara ja personal/tööjõud
- ☐ Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
- ☐ Reklaami- ja loovtehnoloogia
- ☐ Logistika- ja transporditehnoloogia
- ☐ Müügi- ja turundustehnoloogia
- ☐ Kaubandustehnoloogia
- ☐ Majutuse ja toitlustuse tehnoloogia
- ☐ Kinnisvara- ja ehitustehnoloogia
- ☐ Reisisitehnoloogia
- ☐ Mängutarkvara ja -platvormid
- ☐ Muu:....

2. Milline on töötajate arv idufirmas?

- ☐ 0-5
- ☐ 6-10
- ☐ 11-20

Lisa 1 järg

- 21-50
- >50

3. Mis aastal avati idufirma kontor Tartu linnas?

Märkige sobiv variant

1990-2021

4. Kas peate idufirma asukohta oluliseks?

- Jah
- Ei

5. Palun valige, kus kontor, töötajad, peamised kliendid ja partnerid asuvad.

	Ainult Tartu linnas	Tartu linnas ja mujal Eestis	Tartu linnas ja EL-i liikmesriikides	Tartu linnas ja mujal maailmas	Ei asu Tartu linnas
Kontor					
Töötajad					
Kliendid					
Partnerid					

6. Kui idufirma kontor asub Tartu linnas, siis valige, kas asukoht on seotud:

- ☐ Teaduspargiga
- ☐ Ülikooliga
- ☐ Uurimisasutusega
- ☐ Inkubatsioonikeskusega
- ☐ Teiste sama tegevusalaga idufirmadega
- ☐ Muu:...

7. Andke hinnang, kas idufirmale on oluline asuda:

	Ei ole üldse oluline	Pigem ebaoluline	Nii ja naa	Pigem oluline	Väga oluline
Klientidega samas piirkonnas					
Partneritega samas piirkonnas					
Sarnaste majandushuvidega ettevõtete samas piirkonnas					
Ülikooli või uurimisasutuse juures					
Teaduspargis					

8. Mis on peamine põhjus, miks valisite idufirmale konkreetse asukoha?

.....

.....

9. Hinnake, kui olulised on järgnevad idufirmaga seotud tegurid praeguse asukoha valikul:

	Ei ole üldse oluline	Pigem oluline	Nii ja naa	Pigem oluline	Väga oluline
Asumine kesklinnas					
Kontori ostu- ja rendihind					
Ruumide suurus					
Ettevõtte juhi seotud asukohaga					

Lisa 1 järg

Oma ruumide (hoone) olemasolu					
Kontoripinna hinna ja kvaliteedi suhe					
Andmeside kättesaadavus ja kvaliteet					
Ehituskulud piirkonnas					
Parkimiskohtade olemasolu					
Partnerite (nt teadus- ja arendusasutuse lähedus)					

10. Hinnake kui olulised on järgnevad Tartu linnaga seotud tegurid praeguse asukoha valikul:

	Ei ole üldse oluline	Pigem ebaoluline	Nii ja naa	Pigem oluline	Väga oluline
Hea töö- ja elukeskkond					
Raudtee-, lennu- ja bussiühendus					
Tehnoloogia ja loomevaldkondade seotus					
Ühistranspordi korraldus					
Koostöövõimaluste lähedus					
Vabaajaveetmise võimalused					
Kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus					
Tugiteenuste (nt juriidilise ja raamatupidamisteenuse olemasolu					
Haridusasutuste olemasolu					

11. Kas on veel kriteeriume, mis olid olulised praeguse asukoha valikul Tartu linnas? Millised?

.....

.....

12. hinnake oma idufirma praegust asukohta.

Väga halb   1   2   3   4   5   Väga hea

Lisa 1 järg

II Idufirma areng Tartu linnas

13. Kas olete kaalunud idufirma asukoha vahetust? Kuhu?

.....

14. Millised on peamised asukohaga seotud probleemid?

.....

15. Andke hinnang alljärgnevatele väidetele:

	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus	Igati nõus
Tartu linn toetab alustavate ettevõtete teket					
Kohaliku omavalitsuse panus ettevõtluse arendamisse on piisav					
Tartu linnas on eneseteostust toetav elukeskkond					
Sarnaste majandushuvidega ettevõtete vahel on toimiv koostöövõrgustik					
Kohaliku omavalitsuse asjaajamisvõimekus planeeringute ja muude menetluste osas on hea					
Tartu linnas on mitmekülgseid tegevusvõimalusi					
Linna tegevused ettevõtluse arendamiseks on tulemuslikud					
Tartu linna elanikud on aktiivsed ja uuendusmeelsed					
Tartu linna ettevõtete strateegiline koostöö rahvusvahelise konkurentsivõime parandamiseks toimib					
Tartus on soodne ärikeskkond alustavatele idufirmadele					
Ettevõtjatel on tihe koostöö haridus-, teadus- ja arendusasutustega					
Tartu on rahvusvaheline innovaatiline äri- ja kultuurikeskus					

16. Kui oluline oli idufirma asukoha valikul kohaliku omavalitsuse panus ettevõtluse arendamisse?

- ☐ Väga oluline
- ☐ Pigem oluline
- ☐ Nii ja naa
- ☐ Pigem ebaoluline
- ☐ Ei olnud üldse oluline

17. Tooge välja, mis on Teie arvates suurimaks takistuseks ettevõtluse arendamisel Tartu linnas?

.....

Lisa 1 järg

18. Andke hinnang, kui olulised on Teie jaoks järgmised Tartu linna panused ettevõtluskeskkonna arendamisse.

	Ei ole üldse oluline	Pigem ebaoluline	Nii ja naa	Pigem oluline	Väga oluline
Ettevõtte tugisüsteemi olemasolu (nt SA Tartu teaduspark, SA Tartu Loomemajanduskeskus)					
Ettevõtlusega seotud üritused (nt <i>Startup Day</i> , ettevõtlusnädal)					
Klastriarendus (nt Targa linna klaster)					
Tunnustamine (nt Tartu linna edukaimate ettevõtjate konkurss)					
Toetused (nt digitaliseerimise toetus, toetus konverentside korraldamiseks Tartus)					
Rahvusvahelised projektid (nt AS <i>Transfer</i>)					
Turismi arendamine					
Turvaline, inspireeriv ja koostöimiv linnaruum					
Transpordiühenduste arendamine					
Teede ehitus ja korrashoid					

19. Kuidas saaks Tartu linn toetada idufirmade arengut (nt planeeringutes, arengukavades)?

.....
 .....

Tänan vastamast!

Mina, Sandra Saar,

Sünniaeg 01.06.1999,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö „Idufirmade paiknemine ja asukoha valiku kriteeriumid Tartu linnas“,

mille juhendaja on Liis Oper,

1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,

1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja

1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks kuni autoriõiguste kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandit ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor *allkirjastatud digitaalselt*

Tartu, 24.05.2021

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

Liis Oper *allkirjastatud digitaalselt*

24.05.2021